

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 10 • OKTOBAR 2016 • BROJ 113

SVETSKI DAN UČITELJA 2016.

„Poštovanjem nastavnika, poboljšavate njihov status“
Zajednički poruka povodom Svetskog dana nastavnika 2016.
i 50-te godišnjice UNESCO- ILO Preporuke o statusu nastavnika

„Svake godine 5. oktobra na Svetski dan nastavnika slavimo nezamenjive doprinose čovečanstvu učinjene od strane nastavnika širom sveta. Dan za danom, iz godine u godinu, ove posvećene žene i muškarci vode i prate svoje učenike kroz svet učenja, pomažući im da otkriju i ostvare svoj potencijal. Pri tome, nastavnici ne samo da pomažu pojedincima već oblikuju sudbine

miliona dece. Oni pomažu da se stvori bolji svet za sve“ kaže se u saopštenju koje su prosvetnoj i drugoj javnosti uputili. Irina Bokova, generalna direktorica UNESCO-a, Gaj Rajder, generalni direktor, MOR-a, Entoni Lejk, izvršni direktor UNICEF-a, Helen Klark, administrator UNDP-a i Fred van Leven, generalni sekretar Internacionale obrazovanja. (Više na stranama 3-5.)

ODRŽANA SKUPŠTINA NSPRV: HRNJAZ NOVI-STARI PREDSEDNIK, BJELETIĆ GENERALNI SEKRETAR

Dosadašnja predsednica Skupštine NSPRV Jelena Zejak iz Subotice otvorila je u sredu, 5. oktobra XII Redovnu i izboru Skupštinu NSPRV. Tematski deo sednice bio je posvećen 5. oktobru - Svetskom danu učitelja pod motom „Poštovanje nastavnika, unapređenje njihovog statusa“, a radni deo počeo je izborom radnih tela Skupštine; radnog predsedništva, zapisničara i dva overivača zapisnika, verifikacione komisije i izborne komisije. Nakon izveštaja verifikacione komisije usledilo je usvajanje Poslovnika o radu Skupštine i dnevnog reda. Zatim su delegati usvojili izveštaje o radu: Izvršnog odbora NSPRV, Nadzornog odbora NSPRV, Statutarnog odbora NSPRV i Upravnog odbora Solidarnog sindikalnog fonda NSPRV. (Više na stranama 6. i 7.)

POTRESNO PISMO NASTAVNICE

„Đaci me gledaju bledo, pitaju me što ih smaram“

Ljubinka Nedić, nastavnica engleskog u jednoj srednjoj školi u Srbiji, privukla je ogromnu pažnju javnosti kada je nedavno na ličnom blogu objavila tekst pod naslovom „Deca koju su pojeli skakavci“. Ispostvo je napisala podstaknuta velikom promenom koju je primetila kod svojih đaka.

(Tekst na strani 8.)

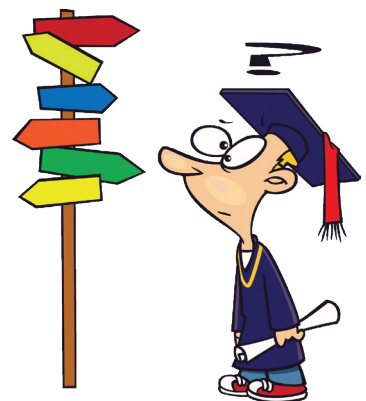
OGLAS U „POLITICI“: IZVINI, SINE, ŠTO TI NISAM VEROVAO!

Decenijama su se roditelji na oglasnim stranama dnevnih novina odriicali dece zbog izneverenih očekivanja, dugova bračnih drugova, kumova, ... ali sve je prevazišao oglas koji je 29. septembra osvanuo u „Politici“ osvanuo i u kojem se otac Branko Đurić izvinjava sinu Iliji što nije verovao da će završiti ETF.

(Tekst na strani 12.)

TAMNA BUDUĆNOST: PISMENI RAD SREDNJOŠKOLCA KOJI OTVARA OČI, ALI I IZAZIVA SUZE

Kako iz ugla srednjoškolca, učenika srednje Ugostiteljske škole, izgleda život dok „stoji po strani i posmatra“ pročitajte u njegovom pismenom zadatku iz srpskog jezika. Zapitaćete se da li je sve baš tako crno i, plašimo se, da ćete dobiti potvrđan odgovor. (Tekst na strani 8.)

KORNELIJE STANKOVIĆ

● Prvi srpski školovani muzičar i muzički pedagog ● Od pijanističkog samoobrazovanja do bečkog Konzervatorijuma ● Karlovački dani Kornelija Stankovića ● Autor pesama: Milkina kuća na kraju, Čije li su tarabe, čija li su vrata, Sećaš li se onog sata...

U pojanju kazuje narod pobožna osećanja svoja. Pojanje uzdiže dušu čovečiju k Bogu, a srce topi u dubokoj smernosti. Jesmo li ponositi, pojanje nas opominje na smernost; jesmo li tužni, uteha nam je u pojanju; jesmo li u nevolji, to nam pojanje uleva u srce nadeždu svemogućega. Sve se to kazuje u pojanju, i mi svi to osećamo. Jer u pojanju narod govori svome tvorcu iz srca, govori kako oseća, a osećanje je razumljivi jezik za svakoga*.

Upravo je o srpskom crkvenom pojanju, tom dragocenom blagu našeg naroda mislio i pisao onaj ko je najzaslužniji što je sačuvano, jer ga je u Sremskim Karlovcima savremenim notnim pismom prvi put zabeležio – Kornelije Stanković. Čuveno karlovačko crkveno pojanje stvarano je tokom 18. veka na osnovu stare srpske pojačke prakse, a pod raznim uticajima, grčkim i ruskim, da bi se utvrdilo u vreme mitropolita Stefana Stratimirovića i negovalo i obogaćivalo novim napevima, stvaranim u fruškogorskim manastirima i bogoslovskim i svetovnim školama. Međutim, prve decenije 19. veka bile su još uvek vreme muzičke nepismenosti među Srbima. Gornjokarlovački episkop Evgenije Jovanović je 1847. pisao tada mitropolitu Josifu Rajačiću o nedoličnim novotarijama u crkvenom pojanju, koje prete da ga deformišu i osiromaše, zaleći što je muzički nepismen, pa nije u mogućnosti da se posveti njegovom zapisivanju, kao jednom od najznačajnijih i najurgentnijih nacionalnih zadataka.

Taj zadatak obavio je Kornelije Stanković, prvi srpski školovani muzičar. Za sobom je ostavio tri knjige štampane u Beču, sedamnaest svezaka crkvenih pesama harmonizovanih za četiri glasa i pedesetak listova sa jednoglasnim napevima karlovačkog pojanja. Slabo zdravlje i kratkovekost sprečili su ga da posao dovrši. Kornelijeve zapisi karlovačkog pojanja ostali su do danas jednim delom neobjavljeni i, za većinu muzičara, nepoznata i nedostupna arhivska grada.

Kornelije Stanković je rođen u Tabanu, nekadašnjoj živopisnoj srpskoj četvrti Budima 30. avgusta 1831, u staroj srpskoj porodici. Rano je ostao bez roditelja, a brigu o tom tihom, bistrom i za muziku izuzetno nadarenom dečaku preuzima očevo prijatelj Pavle Ridički od Skribešća, peštanski vlastelin i dobrotvor, mecena i darodavac. Školuje se u Aradu, Segedinu i Pešti, gde 1845. završava gimnaziju. Tu privatno uči i violinu i svirače je, kao i klavir, do kraja života.

Godine 1848, sedamnaestogodišnji Stanković se u Budimu posvećuje „pijanističkom samoobrazovanju“. Dve godine kasnije, u pratnji Ridičkog, stiže u Beč. Tu ga oberučke prihvata šezdesetdvoгодиšnji Simon Sehter, čuveni profesor harmonije na bečkom Konzervatorijumu, najznačajniji muzički teoretičar i pedagog sredinom 19. veka, koji je izmeđuostalih velikana podučavao i austrijske kompozitora Franca Šuberta i Antona Brucknera.

Prvi pokušaji da komponuje duhovnu muziku nisu naišli na veći odjek. Zabeleženo je da je u grčkoj crkvi u Beču 1851. služio srpski mitropolit Josif Rajačić, kada je pevana prva Kornelijeva liturgija. Rajačić je, čuvši to delo, Kornelija savetovao da piše u duhu srpskog narodnog crkvenog pojanja, što je mladi kompozitor i poslušao. Rezultat je Druga liturgija, izvedena u proleće

1853. Na nagovor ruskog prote Mihaila Fjodoroviča Rajeuskog, dugogodišnjeg sveštenika pri ruskoj ambasadi u Beču, i podršku patrijarha Josifa Rajačića,

Kornelije dolazi u Sremske Karlovice, da bi zapisao i na izvoru izučio narodno crkveno pojanje. Kornelije u Karlovcima u Donjoj crkvi i manastiru Ravanica u Fruškoj gori, uz pomoć prote Atanasija Popovića i drugih dobrih znalaca karlovačkog pojanja strpljivo je beležio veliki broj napeva od 1855. do 1857.

Čuveni karlovački hroničar prota Vasilije Konstantinović pišući o tamošnjim sveštenicima za Atanasija Popovića, starešinu Donje crkve od 1833. do 1859. je zabeležio da je kao dakon u manastiru Krušedol učio pojanje od tadašnjeg arhimandrita Dimitrija Krestića.

„Kao pevac je imao tih i umeren glas, ali veštački ugladen da su mu se i najbolji stručnjaci divili. Kornelije Stanković, koji je klasično obrazovan bio i naše crkveno pojanje u note složio, ima da zahvali proti Tanasiju, što je došao do tolikog uspeha. Patrijarh J. Rajačić kad se bavio u Beču 1854/5. god. poznajući Kornelija kao veštaka upozori ga, da bi dobro bilo naše crkveno pojanje staviti u note radi očuvanja, i uputi ga, da je samo pop Tanasije karlovački kadar mu potpuno ispevati i predati to pojanje. Pokojni pop Tanasije je zaista triput odlazio u Beč, a i Kornelije je dolazio u Karlovice, ovoga slušao, beležio i marljivo ispitivao, dok nije shvatio kao što valja i spremio za štampu“, piše u svojoj knjizi izdatoj 1900. godine Vasilije Konstantinović.

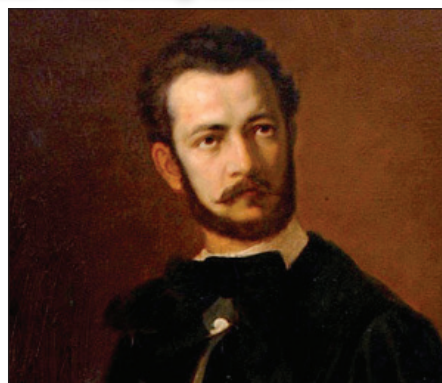
Konstantinović navodi da se Kornelije „čudio veštini i znanju pop-Tanasiju i to je više puta javno priznao“.

- Meseca septembra 1856. sazove Kornelije više veštaka u pesmi i muzici k sebi, koji su se tada nalazili u Beču. Pred ovima je pop Tanasije otpjevao nekoliko komada na veliko čuđenje i iznenađenje prisutnih. Jedan od sakupljenih veštaka zamoli pop Tanasiju, da neki komad po drugi i treći put odpoje. Pop Tanasije učini i u toj struci - pribeležio je. Prisutni su ga slušali s osobitom pažnjom i poklone mu se, jer videše u pevcu osobiti dar i veštinu, što mu i priznaše, osobito Kornelije kao domaćin se među iskupljenim tudim veštacima topio od miline i uživao je, što je mogao prikazati srpskog sveštenika s takom veštinom u toj struci - pribeležio je Konstantinović.

Tokom 10 godina, od 1854. do 1864. Kornelije Stanković je zabeležio u note gotovo celokupno srpsko crkveno pojanje, koje je kasnije u Beču harmonizovao. O svom trošku između 1862. i 1864. objavljuje tri knjige crkvene muzike, sa pesmama iz Liturgije i Prazničnog pojanja. Kratak život i nemaština sprečili su ga da za života objavi više od toga. Ministarstvo prosvete Srbije otkupilo je 1880. godine Kornelijeve notne zapise crkvenog pojanja, a 1901. ih predalo na čuvanje Srpskoj kraljevskoj akademiji nauka, sadašnjoj Srpskoj akademiji nauka i umetnosti. Danas se njegovi rukopisi čuvaju u Muzikološkom institutu SANU, a postoje i dva prepisa rukopisa „Osmoglasnika“. Iz prepisa Lazara Lere, koji je već ostavio vrlo korisne korekture izvornog rukopisa, priređeno je i izdanje Osmoglasnika 2011, u redakciji Tamare Adamov Petijević. Osim fototipskog izdanja Matice srpske iz 1994. sa tri knjige Kornelijeve duhovne muzike, zatim njegovog „Osmoglasnika“, koji je izveo, snimio i štampao hor „Sveti Stefan Dečanski“, objavljene su do sada dve knjige iz edicije Sabranih dela kompozitora. Velike zasluge za objavljivanje Kornelijevih rukopisa pripadaju muzikologu Danici Petrović.

Kornelije Stanković je komponovao i prikupljao narodno muzičko blago samo četrnaest godina, od dvadesete do trideset četvrtve, ali je i za to kratko vreme uradio mnogo, uvek razapet između stalne zebnje da su mu dani na izmaku i silne želje da postigne što više. Smatra se da je ukupno „skupio i u note za pevanje i klavir napisao“ oko dve stotine pesama - Milkina kuća na kraju, Čije li su tarabe, čija li su vrata; Sećaš li se onog sata...

Godine 1865, poslednje u njegovom životu, srpska

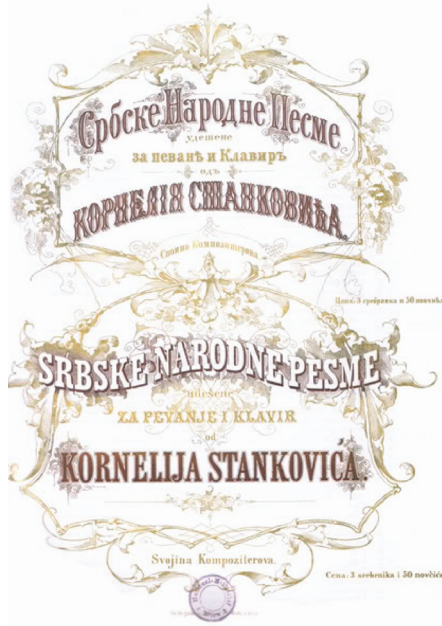
vlada naručuje od Jovana Jovanovića Zmaja stihove, a od Kornelija Stankovića melodiju nove himne. Zbrinut u kući brata Josifa u Budimu, sasvim malaksao, ali ponosan i počastvovan, Kornelije predano komponuje. Uz njega je, danonoćno, brižni profesor Sehter. U njegovom naručju, s notama nove himne u iznemoglim rukama, umro je na drugi dan Uskrsa, 16. aprila 1865. Sahrnjen je na tabanskom, odakle je 1936. prenesen na drugo budimsko groblje. A sedam i po decenija posle smrti, u zimu 1940, svečano je položen u Aleju velikana na Novom groblju u Beogradu.

Dokumentarac o kompozitoru

Lane je započeto snimanje kadrova za dokumentarni film o Korneliju Stankoviću, u kom aktivno učestvuje veliki poštovalac njegovog dela Tamara Adamov Petijević. Do sada su snimljeni kadrovi u Pešti, Budimu, Novom Sadu, Beogradu, Sremskim Karlovcima, svim značajnim mestima gde je on živeo i stvarao. Jesenas će biti snimani i u Beču, gde će pod upravom Tamare Adamov Petijević biti održani koncerti uz izvođenje njegove muzike i predstavljanje podataka iz njegove biografije.

Letnja škola pojanja „Korneliju u spomen“

Doprinos čuvanju uspomene na lik i delo ovog znamenitog muzičara već 24 godine daje Društvo za negovanje tradicija i razvoj Sremskih Karlovača organizujući Letnju školu crkvenog pojanja pod nazivom „Korneliju u spomen“. Više od hiljadu polaznika do sada je učestvovalo u tom projektu pevajući u čast Stankovića. Ove godine od 31. jula do 7. avgusta to isto je činilo četrdesetoro mladih iz više gradova Srbije i zemalja u okruženju.

SVETSKI DAN UČITELJA 2016.

„Vrednovanjem nastavnika, poboljšavate njihov status“
**Zajednički poruka povodom Svetskog dana nastavnika 2016.
 i 50-te godišnjice UNESCO- ILO Preporuke o statusu nastavnika
 (Nastavak sa str. 1)**

„Svake godine 5. oktobra na Svetski dan nastavnika slavimo nezamenjive doprinose čovečanstvu učinjene od strane nastavnika širom sveta. Dan za danom, iz godine u godinu, ove posvećene žene i muškarci vode i prate svoje učenike kroz svet učenja, pomažući im da otkriju i ostvare svoj potencijal. Pri tome, nastavnici ne samo da pomažu pojedincima već oblikuju sudbine miliona dece. Oni pomažu da se stvori bolji svet za sve.

U „Obrazovanju do 2030“ - Agenda za održivi razvoj data je kritična veza između obrazovanja i razvoja. Usvajanjem Cilja 4. održivog razvoja, svetski lideri su obećali da će „osigurati inkluzivno i ravnopravno kvalitetno obrazovanje za svu decu i da će promovisati mogućnosti doživotnog učenja za sve“. Ovaj Cilj se ne može ostvariti, ako se ne poveća broj kvalifikovanih nastavnika i ako se i oni ne osnaže da budu nosioci obrazovnih promena u životima učenika kojima predaju.

Situacija se mora hitno rešavati, jer da bi se postigao univerzalno osnovno obrazovanje do 2030. godine, moramo obezbediti 24,4 miliona više nastavnika. Taj broj je još veći, ako u njega ugradimo potrebe stručnih nastavnika za srednje obrazovanje i penje se na čak 44,4 miliona srednjoškolskih profesora koji su potrebni za ostvarivanje Cilja i njegovih podciljeva.

Ostaje dakle problem - kako zaposliti nove i kvalifikovane nastavnike i privući ih u ovu važnu branšu - nastavnike sveta, kada su mnogi današnji nastavnici nekvalifikovani, potplaćeni i potcenjeni?

Elem, mnogi nastavnici i dalje rade sa neadekvatnim ugovorima i bednim platama. Oni često žive u teškim uslovima, nemaju ni odgovarajuću inicijalnu obuku, a kamo li kontinuirani profesionalni razvoj i doslednu podršku. Oni su neretko žrtve diskriminacije, pa čak i predmet nasilja.

Nastava, ipak može da bude atraktivna i prvi izbor profesije – kada bi se posao nastavnika vrednovao u srazmeri sa neprocenjivim doprinosom koji oni pružaju našoj deci i ako bi se realno cenio njihov profesionalni status -

edukatora između ostalog i zbog uticaja koji njihova profesija nesumnjivo ima na našu zajedničku budućnost.

To znači da ako omogućimo stručnu inicijalnu edukaciju i profesionalni razvoj nastavnika da ih podržavamo u njihovoj ulozi ostvarivanja Obrazovanja za svu decu, i to u svim kontekstima - uključujući najsiromašnije i najudaljenije zajednice, ali i zajednice u krizi. To znači da našim kompenzacijama dajemo im alate koji su im potrebni da rade kvalitetno svoj posao. Znači, da se moraju utvrditi nacionalne politike koje će utvrditi nastavničku profesiju na poziciji u društvu koja štiti i ojačava status nastavnika. Za početak tako što će nastavnicima dati aktivnu ulogu u donošenju odluka koje utiču na njihov rad i njihov položaj. To će izvesno poboljšati efikasnost i efektivnost sistema obrazovanja na svim nivoima.

Pre pedeset godina (1966. godine), principima utvrđenim u UNESCO/ILO preporuci vezanoj za status nastavnika, je donet prvi međunarodni instrument za postavljanje standarda za sve nastavnike. Od tog dana, napravljen je ogroman napredak u podizanju statusa nastavnika - ali je i dalje potrebno mnogo volje, akcije i novca da bi se to učinilo u svim obrazovnim sistemima širom sveta.

Svetski dan učitelja 2016. godine posvećen je proslavi ove prekretnice za nastavnike. Potvrđujemo našu posvećenost ovim standardima i pojačaćemo naše napore za njihovo ostvarenje. Nastavnici sveta i deca sveta - zaslužuju ništa manje.

*Irina Bokova, generalna direktorica UNESCO-a
 Guy Ryder, generalni direktor, MOR-a
 Antoni Lejk, izvršni direktor UNICEF-a
 Helen Clark, administrator, UNDP-a*

Fred van Leeuwen, generalni sekretar Internacionale obrazovanja

NSPRV OBELEŽIO WTD 2016: „POŠTOVANJEM NASTAVNIKA, POBOLJŠAVAMO NJIHOV POLOŽAJ“

„Nastavnici “proizvode” globalne građane, tako da su nastavnici ti kojima treba omogućiti napredovanje“ rekao je u svom izlaganju u povodu Svetskog dana nastavnika (WTD) prof. Hadži Zdravko M. Kovač. „WTD je prilika da se preispitaju nacionalne politike i problemi sa kojima se suočavaju nastavnici iz međunarodne perspektive, da se ostvari napredak lokalnih nastavnika u globalnom kontekstu. UNESCO pruža najbolji globalni kontekst i trudi se da dođe do razmene ideja preko granica“ rekao je Kovač i naglasio da će „nedostatak kvalifikovanih nastavnika i novca za njihovo angažovanje nastaviti da blokira napore za postizanje univerzalnog (osnovnog i srednjeg) obrazovanja – osnovnog plana Obrazovanja do 2030.

„U zemljama članicama Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), stopa nezaposlenosti je niža među osobama sa strukovnim srednjoškolskim obrazovanjem (9,2 odsto) nego među onima sa opštim srednjoškolskim obrazovanjem (10 odsto)“ rekao je Kovač. „U periodu od 2005. do 2014. godine stopa upisa na univerzitet povećana je sa 29 na 33 odsto – očekuje se da će taj rast biti nastavljen“ kaže on. Čak 69 odsto studenata ne završava studije u redov-

nom trajanju školovanja, već ih u proseku nastavlja još tri godine. učiteljska profesija ne privlači mlade ljude. Udeo nastavnika starosne dobi od 50 i više godina rastao je između 2005. i 2014. godine u najmanje 16 OECD zemalja – u Italiji i Portugaliji manje od tri odsto učitelja i nastavnika mlađe je od 30 godina.

“Sadašnji obrazovni trendovi u zemljama OECD pokazuju da će 68 odsto mladih ljudi učiti

u terciarnom obrazovanju bar jednom tokom života. Ova prosečna cifra se smanjuje na 61 odsto kad se iz nje isključe strani studenti, a na 51 odsto kad se uzmu u obzir samo domaći studenti mlađi od 25 godina. Tokom 2014. godine, od ukupnog broja novoupisanih studenata, šest odsto su bili strani studenti“ rekao je prof Zdravko Kovač.

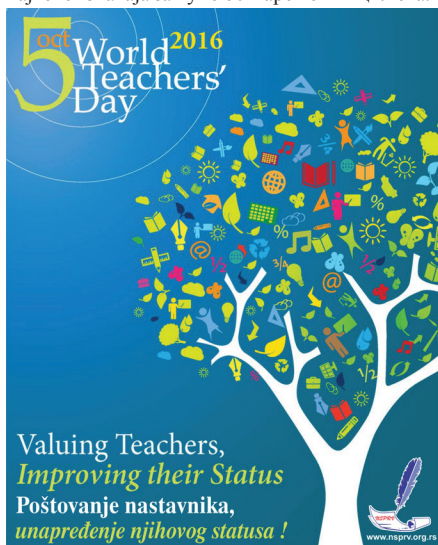
“Kad je o vladajućim obrazovnim trendovima reč, izveštaj pokazuje da je većina zemalja poslednjih nekoliko godina povećala svoja ulaganja u obrazovanje. Od 2008. do 2013. godine broj đaka u školama je smanjen za jedan odsto zato što je u zemljama OECD rođeno manje dece, ali je potrošnja po učeniku realno bila viša u 2013. nego u 2008. Ulaganje porodica u obrazovanje dece takođe je poraslo, posebno u visoko obrazovanje, gde 30 odsto ulaganja dolazi iz privatnih izvora. Od 2008. do 2013. ukupni privatni izdaci za obrazovanje porasli su za 14 odsto širom OECD područja. Ali, dok neke zemlje obezbeđuju mehanizme finansiranja koji većem broju đaka i studenata pružaju šansu za nastavak školovanja, druge zemlje naplaćuju visoke školarine koje obrazovanje čine dostupnim samo bogatijima” rekao je, između ostalog, Hadži Zdravko M. Kovač.

5. ОКТОБАР - МЕЂУНАРОДНИ ДАН НАСТАВНИКА

Учитељи и наставници – најјутицајнија, моћна сила образовања

„Од најранијих школских дана, образовање треба да је усмерено на развој личности и на духовни, морални, социјални, културни и привредни напредак заједнице, као и на усађивање дубоког поштовања за људска права и слободу... Напредак у образовању у великој мери зависи од стручности и способности наставног кадра у целини, као и људских, педагошких и техничких квалитета појединачних учитеља и наставника... Статус наставника треба да је у складу са потребама образовања које проистичу из наведених циљева и задатака; треба признати да је достојан положај наставника, и дужно поштовање према учитељској професији, од највећег значаја за пуно остварење тих циљева.“

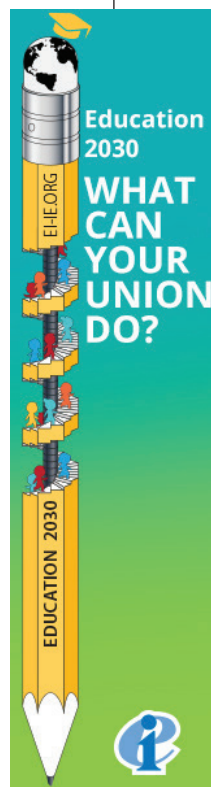
Ово је цитат из светских „Препорука о статусу учитеља и наставника“ донетих 1966. године о стране Унеска и МОР (Међународне организације рада), у којима наглашава значај достојног вредновања учитеља и наставника, као и унапређење њиховог статуса. Данас, 50 година од доношења овог документа, то је поново истакнуто, између осталог, и слоганом овогодишње прославе међународног Дана учитеља/наставника. „Вредновање учитеља; унапређење њиховог статуса“ је, наиме, била и званична тема јучерашњег обележавања светског Дана учитеља, 5. октобра, који је овом приликом, славио не само пола века од доношења Препорука већ и првих годину дана од доношења нове глобалне (УН) образовне агенде за 2030. годину.

Обележавање јубилеја, пола века од објављивања „Препорука о статусу учитеља и наставника“, започело је нешто раније, још током њујоршког заседања Генералне скупштине УН, крајем септембра. Представници Интернационале образовања (ЕИ), Кливотк глобалне иницијативе и Брукингс института окупили су се том приликом у Библиотеци града Њујорка да укажу на значај учитељске професије. „Овај документ, пре свега потврђује трансформацијску улогу коју наставници имају у животима

дече, њихових породица и њихове заједнице“, рекао је на њујоршкој свечаности генерални секретар ЕИ Фред ван Левен. Под слоганом „Учитељи су важни“, он је цитирао Препоруке како би нагласио да оне потврђују „битну улогу учитеља и наставника у образованом напретку као и важност њиховог доприноса развоју човека и модерног друштва“. „У годинама након доношења Препорука свет се веома изменио, али је важност учитељске професије остала константна, и зато Образовна интернационала не обележава овај јубилеј у част прошлости, већ у част вредности и релевантности које те образовне идеје имају и у садашњости и у будућности... Бити учитељ је ствар моралне сврхе; то је ствар преданости стварању позитивне разлике у животима младих људи, и то залагање је у пуном мамаху сваки дан широм света“, рекао је Ван Левен пред око 250 званица, међу којима су били и бивши премијери Аустралије и Грчке, Џулија Гилард и Јоргос Папандреу.

И у протекле две седмице, од почетка обележавања годишњице објављивања „Препорука о статусу учитеља и наставника“, па све до светског Дана учитеља, Интернационала образовања је све време скретала пажњу јавности на ову годишњицу,

како би се владе подсећале да се инвестирање у јавни систем образовања не сме потцењивати, већ да га, уместо приватизације у образовању, треба повећавати. Истовремено, све врем је наглашавано да фундаментални принципи постављен пре пола века важе и данас, кад УН постављају пред своје чланице и неке сасвим нове образовне задатке. Реч је о Развојним циљевима за 2030. годину, односно (образовном) Циљу 4 који се сматра кључним за постизање и свих осталих 16 развојних циљева; учитељи и наставници сматрају се кључним актерима за постизање свих планираних образовних задатака за 2030, те је УН Циљ 4. критична тачка укупне развојне агенде која захтева хитну пажњу и поштовање рокова.

Квалитетни наставници кључни су за одрживи глобални развој, и њихово оспособљавање, запошљавање, задржавање у професији, њихов статус и услови рада приоритети су за Унеско. Штавише, учитељи и наставници су „најјутицајнија, моћна сила за постизање правичности, приступачности и квалитета у области образовања“. Према „Оквиру деловања за образовање 2030“, мапи пута нове образовне агенде, „разлике у правичном приступу образовању повећане су због недостатка и неравномерне расподеле стручно оспособљених наставника, посебно у неразвијеним подручјима“. Будући да су учитељи и наставници темељ праведног и квалитетног образовања, као такви, они морају бити „адекватно обучени, запослени и награђени, мотивисани и потпомагнати у оквиру добро кадровски опремљених, делотворних а добро вођених образовних система“. Пракса је, наиме, показала да су успешни образовни системи, који обезбеђују квалитет и правичност, усмерени на непрестани професионални развој и усавршавање својих учитеља и наставника. У поменутом акционом документу наводе се, такође, додаци Унеска да ће у свету, да би се до 2030. године реализовало универзално основно образовање, бити потребно још 3,2 милиона учитеља, као и 5,1 милион наставника за постизање универзалног нижег средњег образовања. Велики број учитеља и наставника ће у наредних 15 година бити пензионисан, па треба имати на уму да и тај недостатак треба да се надокнади. Међутим, да би се стигло до свих ових циљева, потребно је не само знатно повећати број квалификованих учитеља и наставника него их и мотивисати, високим вредновањем њиховог рада, истакнуто је у поводу Дана учитеља.

ПРЕПОРУКЕ О СТАТУСУ НАСТАВНИКА - ВАЖАН СКУП СМЕРНИЦА

„Препоруке о статусу учитеља и наставника“ МОР/Унеска из 1966. године, и Унеско „Препоруке о статусу наставног особља у високом образовању“, из 1997. године, одређују права и одговорности учитеља/наставника, као и међународне стандарде за њихову примену и даље образовање, запошљавање, држање наставе и услове учења. Препоруке садрже и упутства у вези са њиховим учешћем у доношењу образовних одлука, кроз консултације и преговоре с креаторима образовне по-

литике. Препоруке Унеска из 1997. о статусу наставног особља у високом образовању, покривају поједина наведена подручја, али укључују и детаље о академским слободама, као и о управљању, аутономији и другим питањима од посебног интереса за сектор високог образовања. Иако правно необавезујуће, Препоруке се, још од њиховог усвајања 1966. године, сматрају важним скупом смерница за промоцију статуса наставника у интересу квалитетног образовања.

SVI ZAJEDNO KA UNIVERZALNOM SREDNJOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

U zemljama članicama Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), stopa nezaposlenosti je niža među osobama sa strukovnim srednjoškolskim obrazovanjem (9,2 odsto) nego među onima sa opštim srednjoškolskim obrazovanjem (10 odsto). U periodu od 2005. do 2014. godine tupa upisa na univerzitete povećana je sa 29 na 33 odsto – očekuje se da

će taj rast biti nastavljen. Čak 69 odsto studenata ne završava studije u redovnom trajanju školovanja, već ih u proseku nastavlja još tri godine. učiteljska profesija ne privlači mlade ljude. Udeo nastavnika starosne dobi od 50 i više godina rastao je između 2005. i 2014. godine u najmanje 16 OECD zemalja – u Italiji i Portugaliji manje od tri odsto učitelja i nastavnika mlade je od 30 godina.

INTERNACIONALIZACIJA VISOKOG OBRAZOVANJA

Sadašnji obrazovni trendovi u zemljama OECD pokazuju da će 68 odsto mladih ljudi ući u tercijarno obrazovanje bar jednom tokom života. Ova prosečna cifra se smanjuje na 61 odsto kad se iz nje isključe inostrani (međunarodni) studenti, a na 51 odsto kad se uzmu u obzir samo domaći studenti mlađi do 25 godina. Tokom 2014. godine, od ukupnog broja novoupisanih studenata, šest odsto su bili međunarodni studenti. Broj inostranih studenata u svetu je, od 2005. do 2012. godine, porastao za 50 odsto!

Ovo su neki od podataka iz ovogodišnjeg izveštaja „Obrazovanje ukratko“ OECD publikacije, koja predstavlja gotovo enciklopedijsku konekciju komparativnih statističkih podataka o stanju obrazovanja – od ranog detinjstva do visokoškolskog nivoa – u 35 zemalja članica ove organizacije, kao i u nečlanicama Rusiji i Brazilu i brojnim drugim zemljama partnerima.

„Obrazovanje ukratko“ još od 1992. godine redovno donosi obilje podataka o strukturi, finansiranju i obrazovnim rezultatima školskih sistema u pomenutim zemljama, a od ove godine, prvi put, sadrži i tabelu koja meri njihovo napredovanje u ostvarivanju jednog od 17 UN ciljeva održivog razvoja za 2030. godinu – obrazovnog cilja broj 4. Obrazovni razvojni zadaci koje su postavile UN, sadržani u cilju 4 (i 10 konkretnih podciljeva) predviđaju da se narednih 15 godina „obebedi inkluzivno i ravnopravno kvalitetno (osnovno i srednje) obrazovanje i promoviše doživotno učenje za sve“. Od ove godine „Obrazovanje ukratko“ će objavljivati i podatke za merenje napredovanja ka

tim globalnim obrazovnim ciljevima, uprkos tome što se međunarodna zajednica još nije u potpunosti saglasila oko standarda i referenci za merenje progressa na tom planu. Neka merila koja to mogu da pokažu zapravo već postoje u „Obrazovanju ukratko“ i biće samo unapređivana i prilagođavana. Na primer, jedan od podciljeva u okviru cilja 4 jeste da se „do 2030. obebedi da svi mladi ljudi, kao i znatan broj odraslih, i muškaraca i žena, dostignu punu jezičku i matematičku pismenost“. Napredovanje ka ovom cilju u izveštaju se dokumentuje podacima međunarodnih testiranja obrazovnih postignuća srednjoškolaca (PISA) i odraslih (PIAAC).

Ovogodišnje izdanje najsveobuhvatnijeg svetskog izveštaja o stanju obrazovanja u desetina zemalja sveta već je pokazalo da „OECD zemlje moraju da pojačaju napore i unaprede kvalitet i ravnopravnost svojih obrazovnih sistema“. Samo šačica država je, naime, na dobrom putu da u roku ispuni ukupan obrazovni plan Ujedinjenih nacija. Pored Australije, Kanade, Japana i Južne Koreje, od evropskih zemalja to su Austrija, Belgija, Danska, Estonija, Finska, Nemačka, Irska, Litvanija, Holandija, Poljska i Švajcarska. Izveštaj, isto tako, pokazuje da su neke zemlje imale izvanredne rezultate u nekim od obrazovnih podciljeva, te se u izveštaju zato naglašava da svaka zemlja ima nešto značajno dobro što bi moglo da podeli sa drugima. Kroz razmenu najboljih politika i najbolje prakse, identifikovanih posredstvom podataka iz „Obrazovanja ukratko“ mnoge zemlje bi mogle da ubrzaju napredovanje ka ambicioznim globalnim obrazovnim ciljevima.

Kad je o vladajućim obrazovnim trendovima

reč, izveštaj pokazuje da je većina zemalja poslednjih nekoliko godina povećala svoja ulaganja u obrazovanje. Od 2008. do 2013. godine broj đaka u školama je smanjen za jedan odsto zato što je u zemljama OECD rođeno manje dece, ali je potrošnja po učeniku realno bila viša u 2013. nego u 2008. Ulaganje porodica u obrazovanje dece takođe je poraslo, posebno u visoko obrazovanje, gde 30 odsto ulaganja dolazi iz privatnih izvora. Od 2008. do 2013. ukupni privatni izdaci za obrazovanje porasli su za 14 odsto širom OECD područja. Ali, dok neke zemlje obebeđuju mehanizme finansiranja koji većem broju đaka i studenata pružaju šansu za nastavak školovanja, druge zemlje naplaćuju visoke školarine koje obrazovanje čine dostupnim samo bogatijima. Podaci iz „Obrazovanja ukratko“ preciziraju da zemlje OECD u svaku osobu koja se školuje u proseku godišnje ulažu 10.493 dolara: 8.477 dolara u đaka u osnovnoj školi, 9.990 u srednjoškola i 15.772 u svakog studenta. Prema podacima iz 2012. godine, te iste zemlje u sektor obrazovanja prosečno ulažu 5,2 odsto svog BDP-a, u rasponu od 3,5 odsto (Luksemburg), do 6,7 odsto (Velika Britanija).

Mnogi mladi ljudi još, međutim, nisu osetili korist od te povećane potrošnje na obrazovanje – u OECD zemljama svaka šesta osoba od 25 do 34 godine ostaje bez srednjoškolskog obrazovanja. Stopa nezaposlenosti mladih bez srednjoškolskog obrazovanja je 17,4 odsto u proseku (21,2 odsto u Evropskoj uniji), u poređenju sa samo 6,9 odsto (u EU 8,0 odsto) među onima koji u toj starosnoj grupi imaju visoko obrazovanje.

POGREŠNO ULAGANJE

„Obrazovanje ukratko 2016“ postavlja i pitanje da li povećano državno ulaganje u sistem obrazovanja daje željene rezultate. Pritisak javnosti je u nekim zemljama učinio da se u srednjim školama, od 2005. do 2014. godine, veličina razreda smanji za šest odsto, uprkos tome što su podaci PISA pokazali da najuspešniji obrazovni sistemi prednost daju boljim učiteljima i nastavnicima, a ne manjem broju učenika u razredu. Investiranje u smanjenje broja učenika u razredu „prugutalo“ je sredstva koja su mogla da budu bolje iskorišćena na regrutovanje i nagrađivanje kvalitetnih nastavnika – od 2005. do 2014. godine plate srednjoškolskih nastavnika realno su u proseku porasle za samo jedan odsto. U trećini OECD zemalja su čak smanjene!

Rodna neravnoteža i dalje postoji. Dok je danas više žena nego muškaraca sa univerzitetom (57 odsto), žene su i dalje nedovoljno zastupljene u nauci, tehnologiji, inženjerstvu i matematici. I prelazak iz škole na radno mesto veći je izazov za žene. Širom OECD područja, 18,5 odsto mladih žena niti su zaposlene, niti se dalje školuju ili obučavaju, u poređenju sa 15,5 odsto muškaraca. Imigranti obično zaostaju, u svim obrazovnim fazama, za svojim vršnjaci-

ma u zemljama domaćina i teže dolaze do posla. Stopa učešća imigrantskih mališana u predškolskim programima – koji su ključni za razvoj dečjih kognitivnih, emocionalnih i socijalnih veština – takođe je znatno niža. U proseku, 37 odsto osoba imigrantskog porekla starosne dobi od 25 do 44 godine čiji su roditelji bez srednjoškolskog obrazovanja – u poređenju sa 27 odsto vršnjaka među domaćim stanovništvom – ni sami nisu završili srednje škole. Takođe je manja verovatnoća da će studenti imigrantskog porekla da završe osnovne studije ili ekvivalentne tercijarne programe.

I izveštaju se, pored značaja pristupa obrazovanju, posebno naglašava važnost njegovog kvantiteta. Uz podatak da u svetu ima 57 miliona dece koja još nemaju pristup ni osnovnom obrazovanju, takođe se ističe da učešće u obrazovanju nije cilj sam po sebi. „Ono što je važno za ljude i za naše ekonomije su veštine stečene kroz obrazovanje. Ono što ljude čini uspešnim i srećnim u profesionalnom i privatnom životu su kompetencije i ljudski kvaliteti razvijeni kroz školovanje, a ne kvalifikacije i diplome koje su stekli“, kaže se u uvodniku izveštaja „Obrazovanje ukratko“ za 2016. godinu.

UČIONICA I UČITELJI

Prosečan broj sati obavezne nastave u osnovnim i nižim srednjim školama je 7.540 i to u rasponu od 5.720 sati u Mađarskoj, do gotovo dvostruko više u Australiji (11.000 sati) i Danskoj (10.960 sati).

Starenje nastavnog kadra problem je za mnoge

zemlje. Od 2005. do 2014. godine udeo nastavnika starijih od 50 godina porastao je u 16 od 24 zemlje OECD-a (o kojima su ti podaci bili dostupni). Prema podacima za 2014. godinu 50 ili više godina starosti ima 31 odsto učitelja i nastavnika osnovnih škola, 34 odsto nastavnika u višim razredima sred-

njih škola. Više od dve trećine nastavnika su žene, ali se taj udeo smanjuje kako se povećava visina obrazovanja nastavnika: 97 odsto u predškolskim ustanovama, 82 odsto u osnovnom obrazovanju, 68 odsto u nižim, 58 odsto u višim srednjim školama i 43 odsto u visokom obrazovanju.

ODRŽANA SKUPŠTINA NSPRV: HRNJAZ NOVI-STARI PREDSEDNIK, BJELETIĆ GENERALNI SEKRETAR

(Nastavak sa str. 1)

Dosadašnja predsednica Skupštine NSPRV Jelena Zejak iz Subotice otvorila je u sredu, 5. oktobra XII Redovnu i izbornu Skupštinu NSPRV. Tematski deo sednice bio je posvećen 5. oktobru - Svetskom danu učitelja pod motom „Poštovanje nastavnika, unapređenje njihovog statusa“, a radni deo počeo je izborom radnih tela Skupštine; radnog predsedništva, zapisničara i dva overivača zapisnika, verifikacione komisije i izborne komisije. Nakon izveštaja verifikacione komisije usledilo je usvajanje Poslovnika o radu Skupštine i dnevnog reda. Zatim su delegati usvojili izveštaje o radu: Izvršnog odbora NSPRV, Nadzornog odbora NSPRV, Statutarnog odbora NSPRV i Upravnog odbora Solidarnog sindikalnog fonda NSPRV.

Usledili su izbori za novo rukovodstvo Skupštine sindikata, pa je nakon demokratske procedure za novu predsednicu Skupštine NSPRV izabrana Otilija Kiš iz Subotice, a za potpredsednika Skupštine Zlatko Markov iz Zrenjanina. Nakon toga su izabrani, tačnije verifikovani članovi Izvršnog odbora NSPRV, ranije izabrani na regionalnim skupštinama Sindikata za vojvodanske školske uprave Ministarstva prosvete i potvrđeni mandati članova Nadzornog i Statutarnog odbora NSPRV, kao i članova Upravnog odbora Sindikalnog solidarnog fonda, a zatim i predlozi za predstavnike NSPRV u organima Srps-a. U završnom delu rada Skupštine usvojeni su plan rada za naredni četverogodišnji period i nova programska dokumenta.

Neposredno posle sednice XII Skupštine održane su i konstitutivne sednice IO, NO, SO i UO SSF, na kojima su izabrani novi funkcioneri Sindikata. Za predsednika IO NSPRV ponovo je izabran Ranko Hrnjaz iz Zrenjanina, a za generalnog sekretara Miroslav Bjelečić iz Sombora, dok su za potpredsednike IO NSPRV izabrani Dušan Kokot iz Zrenjanina i Jelena Zejak iz Subotice.

Za predsednika Statutarnog odbora NSPRV izabrana je Slavica Otašević iz Subotice, a za sekretara SO Dušanka Crnokrak iz Kanjiže.

Nova-stara predsednica Nadzornog odbora je kolegica Irena Jovanović Kasa iz Sombora, a za sekretara ovog Odbora izabrana je Tešana Aćin iz Zrenjanina, a novi-stari predsednik Upravnog odbora Sindikalnog solidarnog fonda NSPRV biće u narednom mandatu kolega Miroslav Bjelečić, profesor iz Sombora.

Radno predsedništvo je informisalo članove Skupštine i o predstavnicima ovog Sindikata u organima i telima Sindikata radnika u prosveti Srbije: Republičkog odbora Srps-a, Predsedništva Republičkog odbora Srps-a, Nadzornog odbora Srps-a i Statutarnog odbora Srps-a, koji su takođe birani na regionalnim skupštinama NSPRV za školske uprave. Ova obaveza proističe i iz izbornog ciklusa Srps-a, pošto je na

proleće vreme za Treći redovni Kongres ovog Sindikata.

Ubuduće će u Predsedništvu Srps-a NSPRV predstavljati: Sofija Mandarić i Miroslav Bjelečić iz Sombora, te Ranko Hrnjaz iz Zrenjanina i Dušan Kokot iz Stajiceva.

Nakon izbora, na dnevnom redu su se našla programska dokumenta Sindikata, koja su posle kraće rasprave i usvojena. Elem, XII redovna izborna Skupština NSPRV je kroz programske ciljeve i zadatke za period od 2016. do 2020. godine odredila put kojim bi u ovom periodu trebao Sindikat ići, sa posebnim naglaskom na kolektivno pregovaranje u delu koji se odnosi na utvrđivanje zarada u delatnosti, poboljšavanje uslova rada i izjednačavanje zarada zaposlenih u obrazovanju sa zaradama drugih javnih službi i državnih organa, korišćenja budžeta, a sve prema složenosti posla i stvaranje bezbednijeg radno-pravnog i socijal-

no-društvenog statusa zaposlenih u delatnosti. Osim toga, Skupština je usvojila i novi Plan rada za period 2016-2020, kao i Rezoluciju u kojoj se zalaže za to da svaka osoba dobije pravo na kvalitetno i besplatno obrazovanje, osnovno i srednje obrazovanje, jer je obrazovanje visokog kvaliteta ključ ekonomskog i socijalnog razvoja i najbrži izlaz iz siromaštva, kao i uslov da se stanje i zdravlje nacije poboljša, što je takođe usko povezano sa nivoom obrazovanja građana naše zemlje. NSPRV se zalaže i za veći obuhvat dece predškolskog uzrasta i za vraćanje besplatnih udžbenika svim osnovnoškolcima. Osim toga, delegati Skupštine su izrazili protivljenje međunarodnom trendu (GATS), koji obrazovne usluge tretira kao bilo koje druge usluge, odnosno kao robe koje se mogu kupiti ili prodati na tržištu. NSPRV, odnosno delegati Skupštine su protiv politike centralizacije finansiranja i upravljanja obrazovanjem i privatizacije u delatnosti po svaku cenu i zahtevaju od školskih i drugih vlasti da obavezno konsultuju predstavnike Sindikata u donošenju obrazovnih politika i u izradi nacionalnih izveštaja koji se dostavljaju Evropskoj uniji i Međunarodnoj zajednici.

U završnom delu Skupštine, Radno predsedništvo je informisalo i predstavilo novoizabrane regionalne lidere ovog Sindikata, izabrane na skupštinama koordinacionih odbora za školske uprave, odnosno za sve vojvodanske okruge. To je bila prilika da promoviramo i naše kolege iz Sombora, pa su Skupštini predstavljani Roland Vučinić iz Bezdana, novi predsednik Koordinacionog odbora za Zapadnobacki okrug i Vesna Krstić iz Sombora, nova predsednica Izvršnog odbora NSPRV za Školsku upravu Sombor.

Nakon zaključivanja rada Skupštine i konstitutivnih sednica drugih organa Sindikata održan je svečani ručak za delegate i goste Skupštine u somborskom restoranu „Plitvice“.

IZVEŠTAJ O RADU za period 2012-2016. godine

Poštovane kolegice i kolege, zadovoljstvo mi je da vas pozdravim na XII redovnoj izbornoj skupštini NSPRV. Navršeno je 27 godina postojanja NSPRV-a, a problemi sa kojima se suočavamo, ne samo da su isti nego se svakodnevno umnožavaju.

Na današnjoj Skupštini moramo utvrditi ne samo strategiju borbe za bolji položaj srpskog obrazovanja nego i strategiju opstanka i razvoja NSPRV-a.

Kroz 27 godina postojanja i principijelnosti u borbi za bolji materijalni položaj i uslove rada u obrazovanju NSPRV je sebe profilisao u ozbiljnu organizaciju. Cesto smo bili opasnost za vladajuće strukture u Srbiji, ali i za interese sindikalnih lidera drugih sindikata, kojima je lični interes daleko važniji od interesa obrazovanja, zaposlenih u obrazovanju pa čak i sopstvenih članova.

Iz nemogućnosti da sami kreiramo i realizujemo svoje ideje (pre svega zbog zakonskih ograničenja za utvrđivanje reprezentativnosti i pregovaračkog prava na nacionalnom nivou), u više navrata smo kroz statusne promene tražili način kako da realizujemo ono zbog čega smo 1989 godine i osnovani.

Bili smo osnivači USPRS, digli smo iz pepela GSPRS „Nezavisnost“, da bismo 2008 godine zajedno sa SOB-om osnovali SRPS. Uvek su to bili „brakovi iz interesa“ gde je naš interes bio i ostao da poboljšamo položaj srpskog obrazovanja, što vrlo često nije bio in-

teres druge strane.

Podsetiću vas samo na nekoliko događaja, novijeg datuma, koje je NSPRV uradio za zaposlene u obrazovanju, a da, pri tome, nije imao podršku drugih sindikata. Tako je:

- NSPRV dobio sudske sporove sa državom Srbijom 2009. godine zbog nepoštovanja Zakona o radu kod isplate zagarantovanih zarada zaposlenim u obrazovanju sa najnižim primanjima.
- NSPRV dobio spor pred ustavnim Sudom o načinu isplate i visini putnih troškova, što je za sve značajno u pregovorima o ovom pitanju.
- NSPRV otvorio pitanje nezakonitog obračuna naknada za godišnji odmor i pred sudom dokazao da je država 2015. godine pokrala prosvetne radnike nezakonitim obračunom.

Očekujemo u narednih nekoliko meseci da se okončaju sudske sporovi koje smo pokrenuli za naknadu za 2014. godinu i sigurni smo u pozitivan ishod. Nadamo se da ćemo naći načina da obeštetimo zaposlene i za 2013. godinu (zbog roka zastarevanja).

Naš veliki propust je u tome što ova i druga pitanja nismo iskoristili da na pravi način predstavimo javnosti i članstvu rezultate našeg rada, a što su neki drugi sindikati iskoristili i predstavili naše rezultate kao svoj

veliki uspeh i neretko na taj način uzimali članstvo čak i NSPRV-u.

I pored toga što je centrala NSPRV-a blagovremeno informisala škole članice o svim aktivnostima, očigledno da naši predsednici sindikalnih organizacija nisu dobro odradili svoj posao kod informisanja članstva i javnosti čime su ostavili prostor drugima da našim uspesima promoviraju sebe. Šta više, ni naša republička organizacija - SRPS ove uspehe nije na pravi način propratila, čini mi se iz samo jednog razloga a to je što su sve te stvari odradene u Zrenjaninu, Somboru ili Subotici, a ne u Beogradu ili negde druge.

Kod pojedinaca evidentno postoji strah da se ne postavi pitanje kod članstva SRPS-a zašto predstavnici NSPRV-a nemaju značajniju ulogu u rukovođenju SRPS-om, kad su očigledno bolji deo te organizacije. Otvaranje ovog pitanja bi moglo ugroziti pozicije nekih pojedinaca pa iz tih razloga su najverovatnije smatrali da je bolje žrtvovati organizaciju nego njihove pozicije.

I pored toga što je NSPRV prepustio funkciju predsednika SRPS-a SOB-u i u drugom mandatu (iako je prilikom osnivanja SRPS-a drugačije dogovoreno) uz podršku nekih sindikata koji su naknadno došli u našu zajedničku kuću, samo zbog 12% koje po PKU pripada predsednicima sindikata, neki predstavnici SOB-a na sve moguće načine pokušavaju da iz svih važnijih do-

gađaja i suprotno statutu istisnu predstavnik NSPRV-a. Najbolji primer tome je kada je na neobjašnjiv način generalni sekretar NSPRV-a Zdravko Kovač, zamenjen u pregovaračkom timu za izmene ZOŠOV-a.

Takođe, u poslednje vreme, ja kao generalni sekretar SRPS-a (koji po statutu imam ista ovlašćenja kao i predsednik) poslednji sazajem, za neke vrlo važne pregovore u ministarstvu ili, Vladi, a za neke sazajem tek iz medija.

Rešavanje ovog problema će biti jedan od većih izazova za novo rukovodstvo, koje ćemo danas izabrati. Naravno, mora se voditi računa da se ni na koji način ne ugrozi interes NSPRV-a, da učestvuje u pregovorima na nacionalnom nivou, a u isto vreme, smernice koje danas zacrtamo moraju biti realizovane.

U prethodne dve i po godine, ako bi se gledalo kroz sastanke sa državnim zvaničnicima, moglo bi se reći da je socijalni dijalog u Srbiji cvetao. Lično sam prisustvovao na preko 40 sastanaka sa ministrom Verbićem, i sigurno još toliko sa njegovim najbližim saradnicima. Takođe sam prisustvovao na 8 sastanaka kod premijera Vučića u čijem društvu su gotovo uvek bili i ministar finansija i ministarka za državnu upravu i lokalnu samoupravu.

Sa druge strane u tom istom periodu: plate zaposlenih u prosveti su smanjenje 10%, veliki broj prosvetnih radnika je ostao bez dela minulog rada, plate u prosveti nikada nisu bile niže u odnosu na republički prosek, zakonodavstvo u prosveti nikada nije bilo uređeno,...

Dakle moglo bi se zaključiti da je privid nekakvog intenzivnog socijalnog dijaloga poslužio vlastima da kupe vreme i ostvare ono što su naumili.

Tužno je što su svemu ovome kumovala sindikalna rukovodstva i sami čelnici sindikata, koji su u većini situacija bili nedozreli svojim pozicijama.

Većini od njih je bilo važnije šta će reći novinari, nego drugoj pregovaračkoj strani. U nekoliko navrata sam bio svedok da uglavnom jedni isti sindikalni lideri dobijaju ogroman medijski prostor u udarnim terminima i pričaju o njihovom zalaganju za nešto što nije ni pomenuto na sastanku. Naravno druga strana se ne oglašava, pa osnovano sumnjamo da je to deo dogovora, a na štetu prosvetnih radnika.

Prethodne godine biće zapamćene po velikom broju protesta, koji su imali za cilj da stvore privid o jedinstvu sindikata, a u suštini i u mnogim besmislenim akcijama su svi učestvovali, kako im oni radikalniji ne bi uzimali članstvo. Potvrda ovoga je i štrajk koji je trajao gotovo čitavu 2014/2015 školsku godinu, a u koji su svi ušli ne iz ubeđenja da će nešto uspeti, nego kako bi sačuvali trenutne pozicije i članstvo.

U osmočlanom štrajkačkom odboru, jedini sam se usuđivao da glasam protiv nekih odluka, kao što su: 1. da se uđe u takozvani zakonski štrajk bez jasne strategije izlaska iz istog, 2. glasao sam protiv potpune obustave rada 23.12.2014. godine što je poslednji radni dan prvog polugodišta u Vojvodini (Za ovaj predlog sam jedini glasao protiv, a kada se za taj dan umanjivala zarada od 8 članova štrajkačkog odbora, jedino meni je zarada umanjena jer sam jedini ispoštovao odluku protiv koje sam glasao.)

Napominjem da je na predlog IO NSPRV predsedništvo SRPS-a donelo odluku da SRPS neće učestvovati u nikakvom maratonskom štrajku (posebno ne zakonskom) i da je naš predlog da svake nedelje po jedan dan budemo u štrajku, a da taj dan u 5 različitih gradova u Srbiji organizujemo ulične proteste.

Na ovaj način bi zaštitili članstvo od neprijatnosti, a ulica je nešto što bi ozbiljno uzdrmlalo vlast i nateralo je da se drugačije opohni prema prosveti.

Međutim, sam predsednik SRPS-a je na štrajkačkom odboru glasao suprotno odluci predsedništva, naravno pre nego što se razboleo i zaglavio u bolnici, gde je ostao do pred kraj štrajka. Takođe u toku štrajka, u bolnici je završio i predsednik SOS-a Branislav Pavlović, tako da su njihove zamene služile za preglasavanje i sprovođenje planova USPRS. Za USPRS je bilo nezamislivo da se izade iz štrajka, a da nekom ne uzmu bar koju stotinu članova.

Kada je Vlada Srbije prihvatila u celosti PKU i Sporazum, koji je napravljen na štrajkačkom odboru, izgledalo je da ćemo koliko toliko časno izaći iz štrajka.

Na sastanku štrajkačkog odbora održanog 11.02.2015. godine, a potom istog dana i u ministarstvu

prosvete, postignut je dogovor da se 16.02.2015. godine potpiše PKU i sporazum. USPRS je zahtevala da se to odloži za 18.02. zbog nemogućnosti da se pre održi sednica njihovog republičkog odbora uz čvrste garancije predsednika USPRS da će biti doneta pozitivna odluka i da će ovi dokumenti biti potpisani.

Pošto se ministarstvu prosvete žurilo, postignut je kompromis da se PKU i sporazum datira na 18.2. a da ga već 16.2. potpišu 2 sindikata koja za to imaju odluku. U ovome je USPRS videla svoju šansu da ipak nađe "izdajnike". SOS i GSPRS "Nezavisnost" su pred licem javnosti potpisali PKU i Sporazum. Tom svečanom činu u znak podrške sam lično prisustvovao, ali bez ovlašćenja da isto učinim u ime SRPS-a.

Sednica predsedništva SRPS-a zakazana za 18.2.2015. godine u 12h je počela tek u 14 časova i 45 minuta, ili onog momenta kada je stigla informacija da je RO USPRS odbio Sporazum koji su napravili njegovi čelnici.

Predsedništvo SRPS-a je donelo istovetnu odluku, pošto su članovi predsedništva ispred NSPRV-a preglašani. Na toj sednici je tražena odgovornost onih koji su dozvolili da tako nešto "sramno" uopšte dođe kao predlog.

Našao sam se prozvan i naravno pođeo sam ostavku na mesto u pregovaračkom timu sa obrazloženjem da je to maksimum mojih mogućnosti i znanja i da predlažem upravo najveće kritičare ovih dokumenata da me zamene. Nakon dva meseca kada se već štrajk raspao, isti oni članovi predsedništva, koji su PKU i Sporazum ocenjivali kao sramne, došli su sa predlogom da se isti potpišu, pošto "u ovom momentu ne možemo dobiti više od toga".

Godinu dana kasnije, isti ti sindikalni lideri daju izjave da imamo ogroman problem sa realizacijom Sporazuma, čija dosledna primena bi rešila sve probleme u prosveti. Neverovatno je da jedni isti ljudi u tako kratkom periodu, toliko menjaju mišljenje - od traženja moje odgovornosti što sam dozvolio da se takav predlog napravi, preko konstatacije da to i nije tako loše, pa do toga da bi dosledna realizacija istog rešila sve problem u prosveti.

Prilikom naknadnog potpisivanja PKU i sporazuma 24.4.2015. godine od strane USPRS i SRPS-a pomoćnik ministra prosvete Zoran Kostić je postavio jedno interesantno pitanje koje glasi: "Da li mi neko od vas može objasniti koji vam je smisao da danas insistirate na potpisivanju nečega što ste dobili pre dva meseca"? Bez mnogo razmišljanja visoki funkcioner USPRS-a je kratko odgovorio "Smisao je 2.000 novih članova".

Znači, oni koji su bili najveći zagovornici štrajka nisu to radili da bi popravili položaj prosvetnih radnika, nego da bi nekom oteli članstvo. Isti scenario se ponavlja više puta, a od svega država ima najveću korist jer je za prethodnih 7 do 8 godina prepolovila moć prosvetnih sindikata.

Definitivno, NSPRV je u prethodnom periodu odradio mnogo dobrih stvari za zaposlene u srpskom obrazovanju, ali jako malo za sopstvenu organizaciju.

Očekujem od delegate ove Skupštine da daju nove ideje i predloge kako da informacije o onom što radimo najefikasnije stigne do većine prosvetnih radnika, a da u isto vreme ništa ne izgubimo u prepoznatljivosti istinskog zaštitnika prava zaposlenih u obrazovanju.

Siguran sam da uz malo veće angažovanje svih, vrlo brzo možemo dostići broj članova koji smo imali 2007. godine (9.000), a možda i do praga reprezentativnosti na nacionalnom nivou. Da je ovo moguće potvrđuje či-

njenja da smo prethodnih 5-6 meseci (kada smo pored naših ustaljenih sredstava informisanja počeli agresivnije da koristimo društvene mreže) dobili petnaestak novih škola. Uspostavili smo kontakt sa još bar 3 puta toliko škola koje su pokazale interes za naš rad i očekujemo da veliki broj njih u narednom periodu postanu naši članovi.

Za rad NSPRV-a je pokazalo interesovanje veliki broj škola iz Centralne Srbije, a jedan ozbiljan broj škola iz Valjeva, Čačka i još nekih gradova i opština centralne Srbije već je doneo odluke da preko NSPRV-a i Nezavisnog sindikata javnih službi Srbije pristupe SRPS-u.

Potpisao sam u ime NSPRV-a Sporazum o saradnji i udruživanju sa Forumom osnovnih škola Beograda koji broji oko 1.500 članova zaposlenih u oko 50 osnovnih škola u Beogradu. Nažalost, sve ovo je stopiralo predsedništvo SRPS-a koje je odbilo ovaj Sporazum preglasavajući naše predstavnike. Na toj sednici doneta je odluka da u SRPS mogu pristupiti samo direktno i pojedinačno škole što je suprotno odredbama statuta SRPS-a. Statutom je jasno definisano da članstvo sindikata sačinjavaju osnivači i njihovi kolektivni članovi kao direktno učlanjeni u SRPS i kolektivni članovi SRPS-a. Pored ostalog i pristupnica NSJSS je jasno precizirana u statutu SRPS-a kao validna.

Jasno mi je da u samom SRPS-u postoji strah kod pojedinaca o dominantnoj ulozi NSPRV-a, ali ne mogu da razumem da neko donese odluku o odbijanju zahteva organizacije od 1.500 članova za prijem, posebno što su u pitanju škole iz Beograda gde je evidentno nizak stepen sindikalne organizovanosti i sindikalne svesti.

Ove odluke su bile loš signal i prema drugim organizacijama i pojedinačnim školama koje su imale nameru da isključivo preko NSPRV-a pristupe SRPS-u. Naravno NSPRV je nastavio saradnju i održava kontakte sa svim navedenim organizacijama, sa nadom da će se u budućnosti nešto promeniti.

Preokupirano rešavanjem svih ovih problema, rukovodstvo NSPRV-a nije bilo u mogućnosti da se posveti u dovoljnoj meri svom projektu za budućnost, a to je svakako NSJSS. Objedinjavanje sindikata u javnom sektoru mora biti jedan od prioriteta novoizabranog rukovodstva, jer je to jedini siguran način da učestvujemo u kreiranju svoje sudbine.

Umanjenje prihoda Sindikata kao posledica smanjenja plata i neplaćanja minulog rada, naterala nas je na maksimalnu racionalizaciju troškova kako bi mogli redovno servisirati prioritete bez kojih ne bismo mogli da funkcionišemo. Od septembra 2015. godine i generalni sekretar NSPRV-a kao jedini funkcioner zaposlen u sindikatu se vratio u školu, što je u materijalnom smislu pomoglo sindikatu, ali u organizacionom smislu su se pojavili novi problemi. Mnoge aktivnosti sindikata su bile ograničene raspoloživim sredstvima. Kvalitet usluga sindikata zavisi dobrim delom od finansijske moći sindikata koja je, opet uslovljena sa masovnošću organizacije i finansijskom disciplinom članova.

U prethodnom mandatu, rukovodstvo NSPRV-a se susretalo sa ogromnim problemom medijske blokade. Iz tog razloga neretko su neki drugi sindikati falsifikujući istinu prisvajali rezultate našeg rada bez mogućnosti da blagovremeno reagujemo. U nekim gradovima (kao što je Zrenjanin) bili smo prinuđeni da saopštenja delimo prolaznicima u gradu i posetiocima gradskih pijaca. Tek kada smo angažovali došobare da čitaju saopštenja po ulicama i trgovima mediji su povećali (ali samo simbolično) interesovanje za naš rad.

Pored svih problema sa kojima smo se u prethodnom mandatu susretali, NSPRV je redovno obeležavao Globalnu nedelju aktivnosti, esnafsku slavu i Svetski dan učitelja, koji obeležavamo i danas pa se ni 12. Redovna izborna skupština NSPRV-a ne održava slučajno na današnji dan.

Poštovane kolegice i kolege, na kraju želim da se zahvalim: članovima NSPRV-a koji su imali poverenja u ovo rukovodstvo, članovima IO NSPRV (Jeleni, Sofiji, Olgici, Otiliji, Olgici, Branku, Miroljubu, Rolandu, Zlatku), tehničkim sekretarima Dragani, Aleksandri i Tijani, a posebno želim da se zahvalim generalnom sekretaru Hadži Zdravku Kovaču sa kojim sam vrlo često u kasne večernje sate pravio planove za sutrašnji dan, a onda smo po staroj narodnoj poslovici "jutro je pametnije od večeri" u rane jutarnje sate ih doradivali, a ponekad u potpunosti menjali.

Ranko Hrnjaz, predsednik

DECA KOJU SU POJELI SKAKAVCI!

(Nastavak sa str. 1)

Piše: Ljubinka Nedić*

Teško mi je da započnem ovaj tekst jer mi je teško da napišem da su nam učenici sve manje inteligentni. Mučno je i strašno da jedan prosvetni radnik, roditelj, čovek to napiše. Još je mučnija mogućnost da je to istina.

Već neko vreme, tačnije nekoliko poslednjih godina, borim se sa prihvatanjem činjenice da sazajne sposobnosti mojih đaka opadaju iz generacije u generaciju, da raste ravnodušnost, nezainteresovanost, otupelost. Koncentracija se meri sekundama, interesovanja svode na dva-tri, i to obično dva-tri površna, za njihove godine pogrešna. Naravno, govorim o proseku i znam da ima sjajnih izuzetaka, ali znam i da ih je iz godine u godinu sve manje.

Pomislim - možda su ona drugačija deca sva otišla u gimnaziju! Onda se setim da u srednjoj stručnoj školi radim već 22 godine, da nikada nisam radila u gimnaziji i da svoje đake sve vreme upoređujem sa đacima koji su prošli baš kroz moju školu, tu istu srednju stručnu. Pomislim - promenilo se društvo, ambijent je drugačiji, vrednosti su drugačije. Onda se setim da je priroda ipak jača od društva. Dete do desetak godina po prirodi svojih godina mora da bude radoznalo, iskričavo, da ga sve i svašta zanima, da ne zna gde će pre.

Tinejdžer mora da bude buntovan, pun velikih snova, rešen da promeni svet, ubeđen da će istorija zapamtiti njegovo ime. Mislim, kada, ako ne tada, kada ima 15, 17 godina? Pomislim - možda je do roditelja? Razmislim kada su im i kako roditelji odrastali, da li je tada načinjena greška koju prenose na svoju decu, da li je napravljena neka šteta koja će se tek u narednim generacijama ispraviti. Onda shvatim da su roditelji mojih đaka tek nekoliko godina mladi od mene, da su odrastajući možda zakačili par godina života u onoj spokojnijoj zemlji, da su onda prolazili kroz hiperinflaciju, nemaštinu, rasturanje brakova, odavanje alkoholu nekog od roditelja, ratove koje nismo vodili, povratnike s ratišta sa ugaslim očima, bombardovanje, satanizaciju našeg naroda, nastanak turbo-folka, dizelaše kao glavne face, Pink (ne)kulturu, „opasne momke“, kajle i utoke, benzin u flašama, prazne samoposluge, paštete i viršle, 5. oktobar, velike nade, srušene nade, tunel bez svetla na kraju.

U međuvremenu su oni postali roditelji, najbolji što umeju da budu, generacija roditelja koja ne zna za bolje, koja ne zna za normalno, koja je poražena u najboljim godinama svog života. Da li je to razlog što su nam deca ovako otupela? Želim da se izvinim roditeljima što ovako pišem. Znam da zvuči strašno i nečovečno, ali vi imate to jedno ili dvoje dece, a meni ih je kroz učionicu prošlo verovatno preko hiljadu, i ja ne mogu da ne vidim promenu koja mi se odvija pred očima. U poslednje vreme se odvija toliko brzo, da je bukvalno svaka nova generacija ubedljivo lošija od prethodne. Više ne treba da prođe pet-šest godina da bi se razlika primetila. Sada je opipljiva i strašna. I nemojte misliti da samo o vama razmišljam kada tražim uzrok tome. Naprotiv!

Znam da je i do škole od koje neko uporno pokušava da napravi ne zabavište, nego zezalište. Znam da je i do društva poremećenih vrednosti. Međutim, i jedno i drugo su na snazi bar desetak godina, a deca nisu ostala na nivou od pre deset godina. Sramežljivo i uz mnogo neprijatnosti proveravam sa kolegama da li i oni imaju takav utisak, nadajući se da je možda problem u mojim nerealnim očekivanjima. Šapućemo o tome, svesni činjenice koliko naše reči užasno zvuče.

Nažalost, svi sa kojima sam razgovarala vide i osećaju tu promenu kod đaka. Pre dve godine osećala sam se jado kada sam iz operativnih planova izbacila sve dugačke tekstove. Te iste tekstove su daci pre desetak godina savladavali kao od šale. Danas to mogu da urade tri do četiri učenika u odeljenju. Pre 15 godina, kada se moj predmet izučavao od petog, a ne od prvog razreda kao sada, moji daci, učenici srednje stručne škole, uz malo napora mogli su da prate gimnazijski tempo. Istina, imali su tri časa stranog jezika nedeljno, a ne dva kao ovi sada. Međutim, i kolege koje predaju ostale predmete primjećuju da današnjim generacijama gradivo jednostavno ne ulazi u glavu. Đaci te gledaju belo, ne umeju da ponove šta si rekao, na kraju časa se ne sećaju onoga što je bilo na početku.

Najgore je kada ih pitaš za mišljenje- Trgnu se i zbunjeno te pogledaju. Nije im jasno zbog čega ih smaraš zahtevom da imaju mišljenje na neku temu, i to temu njihovom uzrastu blisku, a može i na srpskom ako je problem da govore na stranom jeziku.

Pre neki dan sam ih pitala šta bi bio njihov posao snova, kada im novac ne bi bio problem. Saznala sam jedino da nemaju snove - kaže nastavnica Nedić.

Trend se nastavlja jezivom brzinom. Strmoglavljujemo se u ponor, ili smo skuvane žabe. Nešto jeste. To nešto ignorišemo i tolerišemo. Tu i tamo promrmljamo sebi u bradu, zgranemo se nad tim kakve nam generacije dolaze, nije nam dobro posle inicijalnih testova, kukamo što moramo da predajemo gradivo iz osnovne škole čak i kada znamo da su naše kolege u osnovnoj to odlično uradile.

Sistem je smislio izlaz - IOP 1. Ako dete ima iz bilo kog razloga poteškoće u usvajanju gradiva, napravi mu plan po njegovoj meri, skрати gradivo, snizi kriterijum, ostavi mu više vremena za splavove, folkoteke, turske serije. Ne masiraj ga zahtevima! Ne teraj ga da stiče znanje. Pravi od sebe i škole budalu čak i kada vidiš da ono jednostavno ne želi da uči. Nije do njega, do tebe je. Tako kaže sistem. Ušareni mu učionicu, pevaj mu pesmice, uči ga kroz igru, čak i ako ima 18 godina. Zabavljaj ga, budi pun optimizma i elana, stalno se osmehuj na času i strogo pazi da ne povrediš njegova nežna osećanja. Nemoj slučajno da podigneš glas! Nemoj slučajno da ga zatrpavaš domaćim zadacima! I da se nisi usudio da mu daš jedinicu, jer nije do njega - do tebe je.

Može i tako/Sve može/Samo ne znam čemu to vodi/Ne sviđa mi se rezultat. Posle-

dice su pogubne, a od mene se očekuje da im doprinesem. Pošto sam ja iz generacije onih koji su imali snove i navikli da ciljeve postavljaju visoko, a ne tamo gde je najlakše, sanjam o tome da se udružimo: mi, prosvetni radnici, i vi, roditelji. Da ustanemo složno protiv ovog zaglupljivanja naše dece, protiv propadanja mladosti, protiv odgajanja zombi generacija, koje ne zanima ništa, koje su već sada spremne na to da „odbleje“ život i sačekaju kraj u blaženoj otupelosti.

Uzeli su nam fabrike, uzimaju nam rudnike, čak i izvore vode. Sami su odlučili da su naši organi državni. Oberučke prihvataju sve zapadne trendove. Pomislio bi čovek da smo baš moderni. Sada nam nekako uzimaju i decu.

Hajde da se osvestimo svi zajedno/Hajde da bar decu ne damo/Hajde da pomognemo deci/Nadam se da nije kasno“.

*ljubinkabanedic.blogspot.com

STOJIM PO STRANI I POSMATRAM ...

(Nastavak sa str. 1)

Piše: Učenik Srednje ugostiteljske škole

Ponekad mi dode da naglas zaplačem kad pogledam kakvo je stanje u našoj državi. Svakoga dana se nadam da će jednom biti bolje.

Budim se, sanjao sam još jedan u nizu neostvarenih snova. Sanjam kako je frizer pun namirica koje nama obezbeđuju život. Svi smo složni i na okupu. Majka i otac užurbano kreću na posao, vodeći računa da ne zakasne ni minut.

Trzam se iz tog sna i shvatam da kasnim na doručak, a za doručak bukvalno ništa. Otac nezaposlen sedi u fotelji i sluša laži i bljuvotine takozvanih političara koji su kupili diplome. Svakoga dana pričaju nove laži koje ljudima ispiraju mozak.

Brat, diplomirani fizioterapeut, konobarise u nekom starom restoranu. Ljudi nemaju ni za hleb dok se oni bahate. Majka je jedina koja nas održava u životu, pravi je stub porodice. Takva je država da sa diplomom nekog fakulteta možeš samo da obrišeš prašinu. Uopšte nema posla jer su sva radna mesta popunjena preko veze, dovoljno je samo da odneseš novac i bocu nekog skupocenog pića i već si od ponedeljka na radnom mestu.

Devojčice se ugledaju na sponzorise i starlete, a dečaci na kriminalce. Sve je više i više nekulturnih i bezobraznih ljudi, naravno i neobrazovanih. Kada bih sutra pao na ulici, niko ne bi prišao da mi pomogne, samo bi me preskočili. Obrazovne ustanove liče na estradu, goli stomaci, kratke suknje, pirsinzi, samo im još mikrofon fali.

U mojoj kući ne može ni dan da prođe bez svade ili rasprave. Zajmimo se da vratimo zajam i tako u nedogled.

A ja... ja stojim po strani i posmatram.

Shvatam da bukvalno ne mogu ništa da učinim, nemoćan sam i mali. Niko ne želi da me sasluša...

Pored svega i dalje ostajem pozitivac, mladi buntovnik koji veruje u bolje sutra.

TESTIRANJE

Piše: Ivana Mićević*

U školama u Finskoj daci ne prepisuju. Sramota je. Ako podbace na testu, krivicu dele sa nastavnicima, koji ih nisu dobro naučili. A ti isti nastavnici sigurno im neće krivotvoriti rezultate i dodati pokoji bod. A tek nikome ne bi palo na pamet da ukrade test i proda ga pre polaganja.

Finski obrazovni sistem smatra se najboljim na svetu, a mi, nažalost, nismo tako fini... Kod nas po savesti ne rade ni sva deca, ni svi roditelji, niti nastavnici. Deca više cene onog ko bolje prepíše nego onog ko više zna. Roditelji su saveznici koji su, bez imalo moralne dileme, pre dve i tri godine deci kupovali testove „iz brushaltera“.

Saučesnici su i pojedini nastavnici. Supervizijom prošlogodišnjih testova otkriveno je da su neki testovi po 20 puta prepravljani u ocenjivanju. Svaki put je, naravno, dodato po pola boda. Ministarstvo prosvete ima podugačak spisak škola na koje sumnja da su deci davale bodove i da su im šaputali tokom polaganja.

Zato je armija onih koji nadziru malu maturu sve brojnija. Ove godine pridružili su se članovi nove komisije čiji posao je bio da nenajavljeni posećuju sumnjive škole. Policijske snage pojačane su operativcima BIA. Testovi su razvojeni maricama, a svakom direktoru dodeljen je jedan policajac pod oružjem, za svaki slučaj.

I koliko god se ministar prosvete trudio da malu maturu predstavi kao običnu proveru znanja, nije mu pošlo za rukom. Stanje je bilo opasno.

I tu ništa ne može da se popravi preko noći. Rešenje je u promeni svesti - da je krasti i varati nemoralno, pa i kažnjivo, a ne iz godine u godinu smišljati nove metode da krivci budu uhvaćeni u prevari. U suprotnom, doći ćemo do toga da tokom polaganja svakom osmaku nad glavom stoji po jedan policajac.

*Blic komentar

ОБЕЛЕЖЕН СВЕТСКИ ДАН ДОСТОЈАНСТВЕНОГ РАДА

Зауоставимо корпоративну похлепу

У свету је обележен 7. октобар Светски дан достојанственог рада, а Међународна конфедерација синдиката и Међународна организација рада покренули су кампању под слоганом "Зауоставимо корпоративну похлепу". Кампања има за циљ скретање пажње светске јавности на захтеве синдиката који се тичу отклањања узрока и заустављања економске кризе, као и успостављања нове светске економије по мери човека, саопштио је Синдикат који је позивао све да се придруже кампањи и подрже синдикате у борби за достојанствен, безбедан и плаћен рад. "Компаније их изабраљују, изнајмљују, договарају пословне аранжмане, остварују баснословне профите, а при том, не преузимају никакву одговорност за своје запослене", упозоравају синдикати и истичу да су они једина снага која је у стању да устане у одбрану радника и да се бори за правду и бољу будућност.

Посебно смо револтирани на стране компаније регистроване у нашој држави и третиране као домаће које предњаче у експлоатацији и злостављању својих запослених. Страдања на послу, злостављања и мобинг, дискриминација по свим основама, неуплаћивање зарада и доприноса, неплаћање прекорвременог рада, закидање по основу различитих врста надокнада трошкова, ... су само део свега онога што мањина која има какав-такав посао доживљава свакодневно у земљи која је апсурде довела до савршенства (истовремено, по изјавама ресорних министара, расу и незапосленост и запосленост, Закон о раду је донет због радника, а не због послодавца, и поред законске обавезе достављања обрачуноског листића послодавци то не чине, неисплаћивање минималца, исплата зараде од које се део на руке враћа послодавцу,....) и у којем је рад све пре него ли достојанствен.

Свему овоме доприносе и синдикати који су све даље и од формалне репрезентативности (од неког угледа и утицаја на доношење одлука већ су давно, давно удаљени светлосним годинама), па не чуди што су радници најчешће препуштени себи, већ поодавно изгубили веру и у синдикате и као главни услов за тражење, налажење и добијање посла користе чланску карту неке од партија, заборавајући, при томе, да нити ће од тога партије имати велику штету, али ни они неку корист јер неки од њих морају добар део плате да плаћају као чланарину партијама које су их запослиле и које ће их једног дана морати и отпуншати. Да ли је то време дошло, нисмо сигурни јер и поред доношења више закона о забрани запошљавања и максималном броју запослених у јавном сектору у којем је већ поодавно половина од укупно запослених и који парадоксално имају

веће плате него они у реалном (ма шта год то значило) сектору, и сама Влада је запослила више од 10.000 нових лица, а како се сва реформа свела на незаконито „кресање“ плата и пензија, јасно је да су ове мере кратког даха, тим пре што су изостале инвестиције и улагања у српску привреду која је, да не поверујете, по речима премијера и министара, изашла из рецесије, иако није било иоле опипљивих инвестиција и отварања нових радних места. Ту ништа не помажу ни фризирани изјаве о смањењу незапослености, јер је она процентуално три пута већа него у нашем окружењу или у неком имагинарном друштвеном производу, ма колико премијера и његове ресорне министре била „срамота од тога како нам добро иде“.

Било како било, 07. октобра, радници у свету обележили су Дан достојанственог рада и наставили своју сталну борбу за радничка права и материјално-социјалне услове рада, а у Србији овај дан спорадично је обележен саопштењима синдиката и са неколико редака у дневним медијима.

„НСЈСВ жали што је пропуштена још једна прилика да се проговори о правима радника у Србији, тим пре што су они међу најбедније плаћеним у региону, а самим тиме и у европској заједници народа, при чему је минималац који прима српски радник (сваки трећи запослени) најмањи у региону и није доста тан ни за трећину минималне потрошачке корпе. Уочи овог дана, Међународна организација рада и Међународна конфедерација синдиката упозориле су на милионе радника који се налазе у категорији прекаријата (нова форма уз већ одавно преминули пролетеријата) – несигурни облици рада и подсетила на потребу нужног улагања у достојанствен рад како би се смањиле разлике међу радницима у различитим деловима света (од колико-толико заштићених радника у доминантној социјално-демократској ЕУ, до оних у Индији или на рогу Африке, Кини, чији је рад ближи ропском него достојанственом људском раду)“, рекао је проф. Хаши Здравко М. Ковач, председник НСЈСВ.

„Уместо заморних и суморних статистичких података који показују да је код нас рад све пре него ли достојанствен људски рад, и овом приликом постављамо питање шта свако од нас, па био он радник, синдикалац, послодавац или власт чини и да ли и како доприноси да рад у Србији заиста буде достојанствен, достојан човека који га обавља и који кроз рад у који уноси део себе и себе афирмише, који га стручно и људски усавршава и оплемењује и гради бољи свет за и око себе“ пита синдикалну и другу јавност Ковач.

БЕЗ АКРЕДИТАЦИЈЕ 53 ФАКУЛТЕТА И СТУДИЈСКА ПРОГРАМА

Факултете и високе школе од Нове године очекују строжи услови за акредитацију. Комисија за акредитацију и проверу квалитета (КАПК) дефинисала је нове стандарде квалитета, а и без њих је прилично „густо сито“ за оне који желе да покрену нове студије, објашњава њен председник проф. др Ђемал Долићанин. Од почетка године КАПК је одбила да акредитује 53 студијска програма, а издали су 125 „жutih картона“, тј. аката упозорења. Акредитацију је укупно добило 207 студијских програма или установа.

„Зелено светло“ дато је за само 16 програма који се изводе у издвојеним одељењима. Према одлуци Националног савета за високо образовање, студије на даљину, студије на енглеском језику и издвојена

одељења нису приоритети за акредитацију. Искуство је показало да су управо ове врсте студија склоније паду квалитета, критеријума за полагање и издавање диплома. Зато предност имају студије у седишту установа. „У пракси смо наилазили на свакаке случајеве. Дешавало се да се име појединих професора појави у документацији пет-шест факултета, иако се зна да један човек може да ради само на једном месту и, уз дозволу установе, још 30 одсто фонда на неком другом месту“, каже проф. др Долићанин. „Некада се десило да одељења ван седишта испуне све услове, обезбеде квалитетан простор и потребну опрему за рад, да би чим добију акредитацију квалитет опао, а ми немамо право да их контролишемо. То је посао просветне

инспекције, а инспектора за високо образовање је три или четири у целој Србији. Тада бисмо решили проблеме административне и техничке подршке комисији, а одговорили бисмо и на захтеве европских заједница агенција за акредитацију (ENQA и EQAR), чији смо члан. У нашој надлежности била би провера установа које су добиле акредитационе сертификате. Не бисмо морали да чекамо просветну инспекцију, ако знамо да неки факултет или висока школа не функционишу добро, да су променили простор у коме раде, да више немају исте професоре“, објашњава проф. Долићанин. Он верује да ће се овакво решење наћи у новом Закону о високом образовању, што би, закључује, знатно подигло квалитет целог високог образовања.

ДИРЕКТОРИМА КОЈИ КРИЈУ РАДНА МЕСТА ШАЉЕМ ИНСПЕКЦИЈЕ

Директорима школа који крију радна места биће упућена прво просветна, а потом и финансијска и инспекција рада, најавио је у петак 7. октобра министар просвете Младен Шарчевић. Ако ништа од тога не да резултат и ако несавесни директори наставе да раде по своме, уз подршку школског савета, министар је рекао да може да смени школски одбор. „После тога су ми везане руке, али бар ћу знати да сам све покушао“, одговорио је министар на питање новинара, после скупа просветних инспектора на Авали. За недељу дана правимо још један пресека стања технолошких вишкова, а после тога ћемо послати упозорења и сазнаћемо појединачна имена људи који нису распоређени и због чега се то догодило.

Директори не могу да сакрију сва слободна радна места, али се дешава да не желе да преузму технолошке вишкове. Министар је на скупу рекао и да ће

се „ићи до краја како би се сузбили самовоља и безвлашће, јер су се многи осилили“. Он је најавио и оштрију контролу рада у школама, тако што ће бити повећан број просветних инспектора, како на локалу, тако и на републичком нивоу. На скупу се могло чути да се број инспектора на локалу током година осипао.

Министар Шарчевић је објаснио да ће интерном ревизијом и новом систематизацијом у Министарству просвете сви они који су некада радили као инспектори, па су пребачени у друге службе, на којима нису неопходни, бити враћени у инспекцију. Открио је и да трећина локалних самоуправа нема просветне инспекторе, али ће он „притиснути“ локалне власти да то исправе, јер за њихов рад добијају средства из републичког буџета. Лазаревић је најавио да ће бити појачана контрола рада инспектора на локалу.

ПРИЈЕМНЕ ИСПИТЕ ЗАМЕНИТЕ "ВЕЛИКА МАТУРА"

„Пре недељу дана добили смо позитиван став Националног савета за високо образовање у вези са увођењем велике матуре. Не може бити примарни услов материјални интерес факултета, не може се уцењивати, велика матура мора да буде круна школовања“, изјавио је 12. октобра министар просвете Младен Шарчевић. Одговарајући на питања новинара, он је прецизирао да ће се велика матура полагати на крају школске 2018/2019. године, односно да ће на овај испит изаћи генерација ученика која је сада у другом разреду средње школе.

Подсетимо, према документу „Стратегија развоја образовања Србије до 2020. године“, пријемне испите на факултетима замениће велика матура, и то – општа, стручна или уметничка, у зависности од тога коју школу ћаци завршавају. Општа матура (за гимназијалце) даваће право уписа на све високошколске установе без полагања пријемних испита (изузетак су студијске групе које захтевају посебне способности, тј. таленте, попут уметничких). Уметничка матура (за ученике уметничких школа) омогућаваће проходност на

уметничке факултете, а стручна (за ђаци средњих стручних школа) право уписа на матичним дисциплинама.

Идеја творца стратегије јесте да се ојачају гимназије како по броју, тако и по квалитету ђака и да овај вид образовања буде главни „инкубатор“ будућих студената. Средње стручне школе су и замишљене као школе после којих ће се ученици запошљавати, а деценијама је таква ситуација да се малтене читава генерација ђака четворогодишњих средњих стручних школа уписује на факултете.

PROSEČNA PLATA 3,0 ODSO MANJA

• Vojvodani zarađivali 1.614 dinara manje od republičkog proseka • Trećina nema kvalifikacije • Mnogi mogu samo da sanjaju prosek • Programeri šiju snajdere sedam puta većim zaradama • Prosveta 12 odsto ispod proseka

Prosečna (bruto) zarada isplaćena u avgustu 2016. godine iznosi 62.474 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u julu 2016. godine, nominalno je manja za 1,9% i realno je manja za 2,8%.

Prosečna neto zarada (bez poreza i doprinosa) isplaćena u avgustu 2016. godine iznosi 45.286 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u julu 2016. godine, nominalno je manja za 2,1% i realno je manja za 3,0%.

Prosečna avgustovska neto plata u Vojvodini, po podacima Republičkog zavoda za statistiku, bila je 43.672 dinara, pa su tako Vojvodani zarađivali 1.614 dinara manje od republičkog proseka. Jedino su radnici u Južnobačkoj oblasti imali veću avgustovsku prosečnu platu od republičke, i to 47.786 dinara. Preostalih šest oblasti u Vojvodini imale su prosečne plate manje od republičkog proseka.

No, ako se pogledaju statistički podaci po delatnostima, vidi se da zarade radnika upravo u onim oblastima koje smatramo svojim uzdanicama i na koje ozbiljno računamo kada je reč o izvozu – a tu su u prvom planu poljoprivreda i prehrambena industrija – znatno zaostaju i u odnosu na prosečne, ali i u odnosu na platu koju dobijaju radnici drugih sektora.

Tako je prosečna avgustovska neto zarada u prerađivačkoj industriji 42.229 dinara i 3.000 je manja od republičkog proseka. Taj prosek bio bi i znatno manji da se u okviru prerađivačke industrije statistički ne iskazuje proizvodnja koksa i derivata nafte, gde je prosečna avgustovska plata čak 106.032 dinara.

Ili, tu se uračunava i proizvodnja farmaceutskih proizvoda i preparata, gde je prosečna plata 80.368, zatim proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda, s prosečnom platom od 73.972 dinara. Kada je reč o proizvodnji prehrambenih proizvoda – a oni jesu naš „ponos i dika“ – prosečna avgustovska plata iznosila je svega 38.949 dinara i bila je manja ne samo od republičkog proseka već i od proseka za prerađivačku industriju. Nasuprot njoj je proizvodnja pića s prosečnom platom od 70.858 dinara, ili proizvodnja cigareta s 99.188, pa proizlazi da su mnogo bolje plaćeni oni koji proizvode piće i duvan nego oni što proizvode hranu, koja je potrebna kako našim građanima, tako i za izvoz.

Ipak, u prerađivačkoj industriji daleko najmanju platu imaju zaposleni u proizvodnji odevnih predmeta – svega 23.206 dinara, iako se poslednjih meseci stalno nezaposleni pozivaju na obuku za šivače i krojače, jer to jesu kadrovi koji nam trebaju pošto nam pristižu strani investitori koji hoće ovde da šiju i izvoze u svet. Mala je i prosečna zarada zaposlenih u preradi drveta i proizvoda od drveta – 28.000, zatim onih koji rade u proizvodnji kože i predmeta od kože – 27.436 dinara.

Prosečna avgustovska plata u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu bila je 38.800 dinara, odnosno gotovo 7.000 manja od republičkog proseka. U toj delatnosti najveću zaradu imaju zaposleni u šumarstvu – 40.656, a najmanju u ribarstvu – 33.716 dinara. Prosečna avgustovska plata u građevinarstvu bila je 42.159 dinara pa otuda nije ni čudo što stotine naših građevinarstva odlaze da rade u inostranstvu, gde se ti teški fizički poslovi dobro plaćaju.

Mada trgovinski lanci i trgovine niču kao pečurke posle kiše, plate zaposlenih u trgovini na veliko i malo su svega 35.605 dinara. Platu manju od njihove imaju radnici u uslugama smeštaja i ishrane – 28.999 dinara, a slabo su plaćeni i administrativne i pomoćne uslužne delatnosti – 35.389 dinara. Umetnost, zabava i rekreacija, po statističkim podacima, prošlog meseca imala je prosečnu zaradu od 38.018, a ostale uslužne delatnosti 36.279 dinara.

Za više od 20.000 dinara veća je od republičkog proseka avgustovska plata zapo-

slenih u snabdevanju električnom energijom, gasom i parom i iznosi 76.172 dinara. Zaposleni u finansijskim delatnostima i delatnostima osiguranja prošlog meseca imali su prosečnu platu od 78.446, a oni u informisanju i komunikacijama, gde su i telekomunikacije, 84.395 dinara. U okviru te delatnosti daleko najveću platu imaju zaposleni na računskom programiranju i konsultantskoj delatnosti – 145.280 dinara.

Od 18 delatnosti čije zarade obrađuje Republički zavod za statistiku, u čak 12 je prosečna avgustovska plata manja od republičkog proseka, a u šest je veća u suštini, to pokazuje da je dvostruko više radnika koji sanjaju republički prosek od onih koji ga imaju pa čak i više od njega.

U istom mesecu u Vojvodini je bilo 161.772 nezaposlena, što je 17.772 manje nego na početku godine. Najviše nezaposlenih u Vojvodini, i pored toga što je prosečna plata upravo u njoj najveća, ima Južnobačka oblast – 49.546. Statistički podaci pokazuju da je u odnosu na isti mesec prošle godine broj nezaposlenih u toj oblasti smanjen za 9.086 jer ih je samo godinu ranije na evidenciji bilo 58.642. Južnobačanska oblast ima druge po veličini prosečne zarade u Vojvodini, ali ona ima i drugu najveću nezaposlenost u pokrajini. Na kraju prošlog meseca na evidenciji nezaposlenih bilo je 31.050 lica, što je 2.100 manje nego u istom mesecu lane.

Sremska oblast je na trećem mestu po broju nezaposlenih u Vojvodini – trenutno tamo posao traži 23.377 lica, a pre godinu bilo ih je 25.556, što znači da nezaposlenost u toj oblasti opada, što se oslikava i u rastu prosečne avgustovske plate u odnosu na isti period 2015. godine. U Zapadnobačkoj oblasti trenutno na evidenciji nezaposlenih ima 18.405 lica, a pre godinu ih je bilo 20.042.

Srednjobanatska oblast je na kraju prošlog meseca imala nešto više od 100 više nezaposlenih nego u istom periodu lane: sada ih ima 16.588, a pre godinu je imala 16.458, što je uticalo i na to da prosečna avgustovska plata bude nešto manja nego u istom periodu lane. Iako je broj nezaposlenih u Severnobačkoj oblasti na kraju avgusta oko 2.000 manji nego u isto vreme prošle godine, na posao trenutno čeka 12.291 lice. Na kraju prošlog meseca najmanje nezaposlenih bilo je u Severnobačanskoj oblasti – 10.515, što je za smanjenje od više od 1.000 nego u avgustu 2015. godine.

Statistički podaci pokazuju da kako raste zaposlenost, odnosno opada nezaposlenost, tako raste i prosečna zarada u oblastima Vojvodine. Najveći problem u svim vojvodanskim oblastima je obrazovna struktura nezaposlenih, što utiče na mogućnost zapošljavanja. Naime, broj nestručnih radnika prijavljenih na evidenciju nezaposlenih smanjuje mogućnost pronalaska radnog mesta jer investitori koji dolaze na ove prostore traže kvalifikovanu radnu snagu pa se otuda često događa da ne mogu da dobiju ono što im treba, a često nemaju volje da postojeće nezaposlene prekvalifikuju, obuče ili dokvalifikuju.

Tako je na kraju prošlog meseca u Severnobačkoj oblasti bilo 5.976 nestručnih i 6.315 stručnih lica prijavljenih na evidenciju nezaposlenih. U Srednjobanatskoj oblasti 7.110 lica nema kvalifikacije, a 9.478 ima i traži posao.

U Severnobačanskoj oblasti je broj nekvalifikovanih i kvalifikovanih koji traže posao gotovo izjednačen: prvih je 5.168, a drugih 5.347.

U Južnobačanskoj oblasti od ukupnog broja nezaposlenih – 12.887 je nestručnih i 18.163 stručnih, dok je u Zapadnobačkoj oblasti stručnih dvostruko više nego nestručnih: stručnih je 12.215, a nestručnih 6.190. U Južnobačkoj oblasti 33.928 nezaposlenih ima stručnost, a 15.618 je nema, dok je u Sremskoj oblasti 9.509 nestručnih i 13.868 stručnih.

Od 161.772 nezaposlena lica u Vojvodini na kraju prošle godine više od polovine su žene, a trećina ukupnog broja onih koji traže posao nema kvalifikacije, odnosno ubrajaju se u nestručne. Uz tu cifru treba dodati i više od 35.000 nezaposlenih koji poseduju treći stepen kvalifikacije, tako da se može konstatovati da nešto manje od polovina danas nezaposlenih u Vojvodini zapravo nema nikakve ili pak neodgovarajuće kvalifikacije.

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Neto zarade	
	VIII 2016	I-VIII 2016	VIII 2016	I-VIII 2016
Ukupno	62474	62299	45286	45261
Polj., šumarstvo i ribarstvo	53764	52770	38800	38096
Rudarstvo	101254	102299	72237	73062
Prerađivačka industrija	58360	58943	42299	42924
Snabdevanje el. ener., gasom i parom	107004	106485	76172	75794
Snabd. vodom i uprav. otpadnim vodama	56439	55609	40730	40195
Građevinarstvo	57939	55410	42159	40269
Trg. na vel. i malo i popravka mot. voz.	48591	48535	35605	35716
Saobraćaj i skladištenje	65036	63866	47422	46538
Usluge smeštaja i ishrane	39347	37803	28999	27879
Informisanje i komunikacije	113019	113744	84395	85609
Fin. delatnosti i delatnost osig.	108496	110110	78446	79991
Poslovanje nekretninama	71580	70225	52063	50910
Stručne, naučne, infor. i tehn. delat.	91093	99322	67161	74022
Admin. i pomoćne uslužne delat.	48461	49210	35389	35721
Drž. uprava i obavezno soc. osiguranje	68113	66533	48947	47804
Obrazovanje	55482	56098	39924	40359
Zdravstvena i socijalna zaštita	57318	55302	41338	39883
Umetnost; zabava i rekreacija	52238	50604	38018	36783
Ostale uslužne delatnosti	49242	46879	36276	34678

Period avgust 2016/ avgust 2015. g.

Prosečna zarada isplaćena u avgustu 2016. godine nominalno je veća za 1,5% i realno je veća za 0,3% od prosečne zarade isplaćene u avgustu 2015. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u avgustu 2016. godine nominalno je veća za 1,5% i realno je veća za 0,3% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u avgustu 2015. godine.

Zarade u prosveti i republički prosek

Period	Prosečne zarade			Pro. zar. bez poreza i doprinosa		
	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (3:2)	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (6:5)
I	2	3	4	5	6	7
IX 2015	60.503	55.301	91.40	43.925	39.799	90.61
X 2015	60.767	54.644	89.92	44.124	39.376	89.24
XI 2015	60.913	58.974	96.82	44.166	42.370	95.93
XII 2015	70.763	59.894	84.64	51.485	43.069	83.65
I 2016	55.763	55.190	98.97	40.443	39.696	98.18
II 2016	61.279	55.754	90.98	44.450	40.101	90.22
III 2016	63.029	56.238	89.23	45.870	40.524	88.35
IV 2016	67.464	56.708	84.06	49.249	40.784	82.81
V 2016	60.520	55.431	91.59	43.951	39.885	90.75
VI 2016	64.019	56.801	88.73	46.450	40.845	87.93
VII 2016	63.699	57.168	89.75	46.280	41.112	88.83

Period januar-avgust 2016/ januar-avgust 2015. g.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar-avgust 2016. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar-avgust 2015. godine, nominalno je veća za 3,6%, a realno je veća za 2,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar-avgust 2016. godine, nominalno je veća za 3,6 i realno je veća za 2,6% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar-avgust 2015. godine.

ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ (II)

ПОСТУПАК ЗА ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА БЕЗ КОНКУРСА

Одредбама члана 132. ст. 1. и 2. Закона о основама система образовања и васпитања утврђени су случајеви када установа може да изврши пријем у радни однос без конкурса. То су случајеви када се неко лице прима у радни однос ради:

- 1) замене запосленог одсутног до 60 дана;
  - 2) попуњавања радног места до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по расписаном конкурсном;
  - 3) попуњавања радног места до избора кандидата по новорасписаном конкурсном - када се на расписани конкурс није пријавио ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове - до завршетка школске године;
  - 4) извођења верске наставе;
  - 5) ангажовања наставника или асистента одговарајуће високошколске установе или запосленог у научном институту, с одговарајућим звањем, за највише 30% од пуног радног времена, за сваку школску годину, уз сагласност министра (само за установе од посебног интереса за Републику Србију).
- У наведеним случајевима, осим у случају наведеном под 5), када је претходно потребно прибавити сагласност министра, нема јасно издвојене фазе пријема у радни однос пре закључења уговора о раду - директор заснива радни однос, односно закључује уговор о раду са лицем које сам одабере (осим у случају заснивања радног односа с наставником верске наставе), без посебне процедуре и без доношења посебне одлуке у формалном смислу. У свим тим случајевима пријем у радни однос и заснивање радног односа значе једно исто - да је с неким лицем закључен уговор о раду.

Пријем у радни однос ради замене одсутног запосленог до 60 дана

Први случај пријема у радни однос без конкурса утврђен је због хитне потребе да се неко радно место попуни, односно да неко лице почне да обавља послове одређеног радног места, које је обављао запослени који је привремено одсутан, а чије обављање није могуће поверити лицима која су већ запослена у установи (било зато што нема запослених који за то испуњавају све прописане услове, било због преоптерећености итд.) нити се, због хитности, може чекати на спровођење поступка избора кандидата по конкурсном.

У том случају, дакле, директор одлучује да закључи уговор о раду с лицем које испуњава услове за рад на упражњеном радном месту и оно заснива радни однос у установи на одређено време, а најдуже до 60 дана. Мишљења сам да у изузетним случајевима, када нема стручног кадра, директор може да радни однос заснује и с лицем које не испуњава све услове прописане законом. Ипак, то лице би требало да испуњава бар услове у погледу психичке, физичке и здравствене способности за рад са децом и ученицима.

Пријем у радни однос до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по расписаном конкурсном

Други случај пријема у радни однос без конкурса везан је за потребу да се одређено радно место попуни до избора кандидата по расписаном конкурсном. Та могућност је разумљива, пошто потребе процеса рада установе могу захтевати и најчешће захтевају да се не чека на коначност одлуке о избору кандидата по расписаном конкурсном или на преузимање запосленог, већ да се радно место привремено попуни другим лицем.

У ствари, премда закон говори о пријему у радни однос до преузимања запосленог или до коначности одлуке о избору кандидата, овде је реч о пријему у радни однос до ступања на рад изабраног кандидата или преузетог запосленог, пошто престанак радног односа лица запосленог применом ове законске одредбе нема никаквог смисла пре тог догађаја.

Пријем у радни однос до избора кандидата - када се на конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове

Када се на расписани конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан кандидат не испуњава прописане услове, закон је предвидео могућност да се неко лице прими у радни однос без конкурса, до краја школске године.

И ова могућност је разумљива, с обзиром на то да искуство говори да се понекад на конкурс за пријем у радни однос у установи јављају кандидати који не испуњавају све прописане услове, пре свега услове у погледу образовања.

Свакако да је и у таквом случају потребно да се попуни упражњено радно место, па је зато и дата могућност да се то учини пријемом у радни однос лица које не испуњава све услове. И раније је пракса у установама била да се таква лица у сличним ситуацијама примају у радни однос, при чему се водило рачуна да испуњава све остале услове осим услова у погледу образовања. И будуће би требало да буде правило да се води рачуна о испуњености осталих услова, нарочито услова у погледу психичке, физичке и здравствене способности за рад са децом, односно ученицима.

Директор у овом случају има неколико могућности. Прво, директор може да радни однос заснује с неким од лица која су се пријавила на конкурс; друго, он може да то учини с лицем које се није пријавило на конкурс, али

које је примљено до коначности одлуке о избору кандидата по расписаном конкурсном; и, треће, директор може да радни однос заснује с неким лицем које се није пријавило на конкурс нити је у радном односу у установи, већ према процени, а увек имајући у виду потребу процеса рада установе.

Применом ове могућности могуће је, свакако, радни однос засновати и с лицем које у свему испуњава услове за пријем за радни однос, али се није пријавило на конкурс.

Радни однос заснован по овом основу може да траје до избора кандидата по новорасписаном конкурсном, односно до ступања изабраног кандидата на рад, а најдуже до краја школске године. То значи да је директор у обавези да распише нови конкурс, али то не мора одмах да учини, пошто најчешће није педагошки оправдано да се ученицима пре краја школске године замени наставник или васпитач. У сваком случају, радни однос на овај начин запосленог лица престаје истеком школске године у којој је засновао радни однос. Ако се ни после тога на расписани конкурс не јави лице које испуњава прописане услове, директор може поново да примени ову могућност и да са istim (или другим) лицем заснује радни однос до избора кандидата по конкурсном.

Пријем у радни однос наставника верске наставе

Наставник верске наставе заснива радни однос на одређено време. Да би се неко лице било примљено у радни однос за извођење верске наставе, потребно је да се испуне следећи услови:

- 1) да се то лице нађе на листи наставника верске наставе, коју утврђује министар, на предлог традиционалних цркава и верских заједница;
- 2) да буде упућено у установу од стране неке од традиционалних цркава или верских заједница.

Уговор о раду с наставником верске наставе закључује се на 12 месеци, за сваку школску годину. По истеку рока од 12 месеци или истеком школске године ако уговор о раду није закључен на њеном почетку, пошто је крај школске године крајњи рок на који може да се закључи такав уговор о раду, наставнику верске наставе престаје радни однос, ако с њим за следећу школску годину не буде закључен нови уговор о раду.

СТУПАЊЕ НА РАД

Ступање на рад од 1. јула 2006. године не представља начин заснивања радног односа у установи

Међутим, према члану 34. Закона о раду, иако се радни однос заснива уговором о раду, тек од дана ступања на рад запослени остварује права и обавезе из радног односа, а ако не ступи на рад оног дана који је као дан ступања на рад означен у уговору о раду, сматраће се да није ни засновао радни однос, осим ако је пропустио да ступи на рад из оправданих разлога или ако се с послодавцем друкчије договориле.

ЗАБРАНА ТРАЖЕЊА ОДРЕЂЕНИХ ПОДАТАКА, ОБАВЉАЊА ОДРЕЂЕНИХ ТЕСТОВА И ПРЕТХОДНОГ ДАВАЊА ИЗЈАВЕ О ОТКАЗУ ОД КАНДИДАТА ЗА ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА

Закон о раду у члану 26. забрањује да се од кандидата за заснивање радног односа траже подаци о породичном, односно брачном статусу и планирању породице, као и достављање исправа и других доказа који нису од непосредног значаја за обављање послова за које се заснива радни однос.

Заснивање радног односа се не сме условљавати ни обављањем теста труднице, осим ако је реч о пословима код којих постоји знатан ризик за здравље жене и плода, утврђен од стране надлежног здравственог органа.

Најзад, забрањено је условљавати заснивање радног односа претходним давањем изјаве о отказу уговора о раду, односно о отказу радног односа.

ОБАВЕШТАВАЊЕ СИНДИКАТА О ПРИЈЕМУ У РАДНИ ОДНОС

Директор школе или дома ученика обавезан је да обавести репрезентативни синдикат установе којом руководи о извршеном пријему у радни однос, према одредби члана 7. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика. Он то треба да учини у року од пет дана. Тај рок се може рачунати: 1) од дана коначности одлуке о пријему у радни однос, односно од дана закључења споразума о преузимању запосленог или 2) од дана закључења уговора о раду, што треба прецизирати колективним уговором код послодавца/правилником о раду.

Ограничење ове обавезе директора на репрезентативни синдикат је проблематично.

Право синдиката (не само репрезентативног) на информисање о свим питањима која су значајна за његов рад утврђено је Законом о раду (чл. 209. и 210. став 1) и то право не може бити укинута нити ограничено колективним уговором. Зато сматрам да и нерепрезентативни синдикат има право да буде обавештен о заснивању радног односа у установи. Ипак, правно гледано, прихватљиво је решење по којем се рок од пет дана за обавештавање о пријему у радни однос, који поменути колективни уговор утврђује, односи само на репрезентативне синдикате, чиме би се њихово право на информисање учинило јачим у односу на право на информисање нерепрезентативних синдиката.

"POLITIKA": IZVINI, SINE, ŠTO TI NISAM VEROVAO!

(Nastavak sa str. 1)

Oglasi u kojima se majke i očevi odriču sinova i kćeri i oduzimaju im pravo na porodično prezime zbog neposlušnosti, izneverenih očekivanja ili izbora bračnog druga decenijama su bili uobičajeni na stranicama naših dnevnih listova. Za razliku od toga, oglasne poruke u kojima se roditelji svojim naslednicima izvinjavaju nisu bile česte. Ipak, upravo jedan takav oglas osvanuo je nedavno u najstarijem dnevnom listu na Balkanu – "Politici". Izvinjenje oca sinu – iskren oglas koji je nasmejao i popravio raspoloženje mnogim čitaocima „Politike“. Na 26. stranici otac Branko je poručio „Izvinjavam se svom sinu Đurić Iliji što nisam verovao da će da diplomira na ETF-u. Otac“.

Branko Đurić (56) za „Politiku“ otkriva da je na ideju da ovo učini došao kad je u našoj rubrici „Među nama“ video tekst iz četrdesetih godina prošlog veka u kojem se jedan otac takođe izvinjava detetu što nije verovao u njega. A Ilija (27) je, kako Branko kaže, tatino poverenje malo uzdrmao pre nekoliko godina, kad je na Elektrotehničkom fakultetu po treći put upisao prvu godinu na smeru za telekomunikacije i izgubio pravo na budžetsko finansiranje. "Tada je baš bila krizna situacija, ali on je rekao da će da se bori i da će završiti fakultet. Onda sam mu ja kazao, odnosno obećao: „Ako završiš, izvinicu se javno!". Uz svesrdnu podršku majke, koja, za razliku od mene, nije bila sumnjičava, on se borio i uspeo u tome", s ponosom i olakšanjem ističe Branko. "Sumnjao sam jer, vidite, kada dete treći put upisuje istu godinu roditelju nije baš svesjedno. Lako je savetovati tuđu decu, najteže je svoju izvesti na pravi put", iskren je Branko, koji je, kao i sin, inženjer s diplomom ETF-a.

Ilijina majka Ana (51) imala je, kako je istakla, nekoliko „amandmana“ na muževljeve reči. "Cela priča polazi od toga što je Branko u roku završio ETF. Verovatno je zato burno reagovao kad je mali drugi put pao istu godinu. Ali Ilija je tada rekao: „Ja ću od sada sam da se finansiram i završicu ovo"", ukazuje Ana Đurić. Tako je i bilo. "Ilija godinama crta stripove. Tako je počeo i da zarađuje i da se izdržava kao samofinansirajući student. Svaku svoju godinu platio je od tog crtanja i za mene je to zaista divna stvar. Deluje da je to crtanje lako, ali nije. On je istovremeno morao da zarađuje, da uči redovno i daje godinu za godinom. Da smo mi morali da mu plaćamo svaku godinu samofinansiranja, ne bi to baš išlo tako lako", ističe majka.

Kad je sve završio kako valja i upisao i master, Ilija oca Branka ipak nije strogo držao za reč da treba da mu se javno izvini. Ali, kako Branko kaže: „Kad se da reč, ona mora i da se održi!“ "Ove reakcije, kad se oglas pojavio u „Politici“, ipak nismo očekivali. To je trebalo da bude mala šala, onako interno. Za to obećanje do juče su znali samo naši najbliži prijatelji. A sad mediji bruje o tome, internet bruji. Ludilo!", kroz smeh priča Branko.

U ovoj beogradskoj porodici početkom oktobra desilo se duplo slavlje u čast akademaca, jer, osim Ilije, na Prirodno-matematičkom fakultetu diplomirala je i njegova sestra, koja je stekla diplomu iz oblasti hemije. Ona, međutim, kako mama Ana kaže, nije želela da se njena diploma tako javno proslavlja i da joj ime bude u novinama.

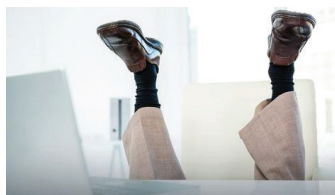
JAPAN: PETINI PRETI SMRT OD PREVIŠE RADA

Jednoj petini radnika u Japanu preta smrt od previše rada, pokazala je najnovija vladina studija na temu ozloglašene naporne radne kulture u toj zemlji. Svake godine se u Japanu beleži na stotine smrtnih slučajeva povezanih sa preteranim radom, a ljudi umiru od moždanih i srčanih udara, kao i samoubistava, prenela je agencija AFP. Pored smrtnih slučajeva, radnike ugrožavaju i ozbiljni zdravstveni problemi, a taj trend je podstakao japansku javnost da od vlade zahteva da se pozabavi tim problemom.

Najnovija studija je deo prve "Bele knjige" japanske vlade na temu "karošija", odnosno smrti izazvane preteranim radom, koju je kabinet premijera Šinzo Abe usvojio u petak.

Iako se popularni imidž japanskih radnika, koji rade po čitav dan pre nego što naveče uhvate poslednji voz za povratak kući, polako menja, mnogi i dalje provode daleko više sati na poslu od svojih kolega iz drugih modernih privreda.

Studija je pokazala da je 22,7 odsto japanskih kompanija navelo da neki njihovi zaposleni mesečno zabeleže i više od 80 prekovremenih sati rada, što je zvanični prag iznad kojeg opasnost od smrti izazvane prekomernim radom postaje značajna.

BOB DILAN PRVI NOBELOVAC "NA STRUJU"

Već kada je Nobelov komitet odložio za nedelju dana objavljivanje odluke o dobitniku najuglednijeg priznanja za književnost bilo je jasno da će uslediti iznenađenje. Retko se, međutim, ko nadao tako radikalnom izboru kao što je legendarni američki rok pesnik Bob Dylan (1941). Prvorazredna senzacija je verovatno i u tome što se njegovo ime među kandidatima za "Nobela", čitave poslednje decenije, pominjalo gotovo na nivou šale, ili kurioziteta.

Robert Alen Cimerman, kako je pravo ime buntovnika, poput skitnice sa gitarom koji je svetsku slavu stekao sredinom šezdesetih godina prošlog veka, upisao se među besmrtnike, po oceni 18 članova komiteta za književnost, jer je "stvorio novi poetski izraz unutar velike američke tradicije pisanja pesama".

Priznanje nije pripalo samo autoru angažovanih protestnih pesama, već je na ovaj način rokenrol dobio i legitimitet ozbiljne umetnosti. Sam Dylan tu dilemu nikada nije imao govoreći da živi kao pesnik i da će umreti kao pesnik. Čak je sebi i umetničko ime nadenuo po Dilanu Tomasu.

Status ozbiljnog pesnika sada mu je potvrdilo i obrazloženje sekretara Švedske akademije, Sare Danijus, koja je povukla paralelu između njegovih "stihova na struju" i onih starogrčkih pesnika - Homera i Sapfo.

VENECUELA: TETOVIRANJEM DO POMOĆI ZA ĐAKE

Majstori tetoviranja u Venecueli su, povodom početka nove školske i studentske godine, pokrenuli nesvakidašnju humanitarnu akciju - pozvali su sugrađane u Karakasu da dođu na besplatnu tetovažu. Dobrovoljni prilozii, dati kao nadoknada za tetoviranje, utrošeni su za kupovinu školskog pribora, svežaka i knjiga za najsiromašnije đake.

<https://www.youtube.com/watch?v=2RU1tj1TKX8>

EU: MLADIMA ZA 18. ROĐENDAN - INTERREJL KARTE

Pred Evropskim parlamentom sledeće nedelje će se naći predlog da svi tinejdžeri sa teritorije Evropske unije za 18. rođendan dobiju Interrejl vozne karte sa kojima mogu da proputuju kontinentom u roku od mesec dana.

Interrejl karta Ovaj jedinstven poklon ima za cilj da mladim Evropljanima pruži osećaj pripadnosti kontinentu, a predlog je usledio pošto je predsednik Evropske Komisije Žan Klod Juncker pozvao na veću saradnju unutar EU.

Inicijativa podrazumeva da svi koji imaju državljanstvo ili legalno boravište na teritoriji EU dobiju voznu kartu čim napune 18 godina. Građani država koje nisu deo Interrejl veze, kao što su Estonija, Litvanija, Letonija, Kipar i Malta, dobiće besplatne karte za druge načine prevoza - trajekte i autobuse.

Interrejl karta trenutno košta oko 479 evra, važi 30 dana i u tom periodu može se neograničeno koristiti u 30 država. Posebno je popularna kod mladih koji su tek završili srednje škole i fakultete. "Takav program daće priliku svim mladim ljudima, bez obzira na njihovo socijalno i ekonomsko stanje, da otkriju raznolikosti Evrope i promovišu Interrejl putovanje kao efikasan način da se smanji zagađenje ugljen-dioksidom", piše u predlogu o kojem će glasati evropski parlamentarci.

